

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anita Žitek

**Izobraževanje in usposabljanje za civilne vidike kriznega
upravljanja**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anita Žitek

Mentorica: doc. dr. Maja Garb

**Izobraževanje in usposabljanje za civilne vidike kriznega
upravljanja**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvalila bi se vsem, ki so mi stali ob strani ves čas študija, še posebej družini in Alešu, ki me je spodbujal pri pisanju diplomskega dela.

Hvala tudi prijateljem Miši, Tini in Mateju za vsa lepa leta našega skupnega študija.

Izobraževanje in usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja

Pomembnosti usposabljanja vojakov za mirovne misije se zavedamo vsi in o tej temi se veliko govori ter piše. Vendar pa je poleg usposabljanja vojakov pomembno tudi usposabljanje in izobraževanje civilnih strokovnjakov, ki odhajajo na mirovne misije. Prizadevanja za vzpostavitev uspešnih struktur civilno-kriznega upravljanja so postala pomembna v 90. letih prejšnjega stoletja. Povod k temu je bila kriza na Balkanu, ki je nakazala na potrebo po ustrezno usposobljenih civilnih strokovnjakih, ki so pripravljene na hitro posredovanje na kriznih žariščih. Zaradi premajhnega števila strokovnjakov je Evropska komisija osnovala projekt z naslovom Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja. Formirana je bila Evropska skupina za usposabljanje (European Group on Training), ki ima 21 članic, le-te pa izvajajo temeljna in strokovna usposabljanja po standardih EGT, ki so sprejeti s strani mednarodnih organizacij kot sta EU in OZN. Članice Evropske skupine za usposabljanje vsebinsko prilagajajo programe potrebam mednarodnih misij. Njihova izobraževanja predvsem pripravljajo civilne strokovnjake na delo v kulturno drugačnih in varnostno nestabilnih okoljih.

KLJUČNE BESEDE: civilni strokovnjaki, mirovne misije, krizno upravljanje, Evropska skupina za usposabljanje (EGT), Evropska unija.

Education and training for civilian aspects of crisis Management

We all know the importance of training soldiers for the peacekeeping missions. But the training and education of civilian experts is as much important, but less spoken about it. Efforts to establish a successful civilian crisis management structures have become important since the early 1990s. The cause for this was crisis in the Balkans, which showed the need for qualified civilian experts who are ready for rapid response to crisis areas. Because of lack of experts, the European Commission established a project entitled Training for Civilian Aspects of Crisis Management and also formed the European Group on Training (EGT) with 21 members, which implemented basic and professional training according to standards that are adopted by international organizations such as the EU and the UN. Members of European Group on Training accommodate the contents of the training programs to the needs of international missions. Their education programs in particular prepare civilian experts to work in culturally different and unstable security environments.

KEY WORDS: civilian experts, peacekeeping missions, crisis management, the European Group on Training (EGT), European Union.

KAZALO

SEZNAM KRATIC.....	6
1 UVOD	7
2 METODOLOŠKI OKVIR	8
2. 1 Opredelitev predmeta in cilja preučevanja	8
2. 2 Raziskovalno vprašanje	8
2. 3 Uporabljena metodologija	8
3 PROJEKT EVROPSKE KOMISIJE »USPOSABLJANJE ZA CIVILNE VIDIKE KRIZNEGA UPRAVLJANJA«	9
3. 1 Razvoj projekta.....	11
4 EVROPSKA SKUPINA ZA USPOSABLJANJE – EGT.....	17
5 PROGRAMI IN AKTIVNOSTI EVROPSKE SKUPINE ZA USPOSABLJANJE	17
5. 1 Temeljno usposabljanje	18
5. 1. 1 Osnovni tečaj.....	18
5. 2 Strokovno usposabljanje.....	19
5. 2. 1 Tečaji strokovnega usposabljanja.....	19
5. 3 Ostala usposabljanja	22
5. 3. 1 Tečaj JRR	23
5. 3. 2 Temeljno usposabljanje CRT	23
5. 3. 3 Strokovni tečaj o zaščiti otrok	23
5. 3. 4 Tečaj za civilno-vojaško usklajevanje na področju EVOP-a	24
5. 3. 5 Preoblikovanje konflikta	24
6 ČLANICE IN NJIHOVI PROGRAMI USPOSABLJANJ	24
6. 1 Avstrijski center za mir in reševanje konfliktov.....	25
6. 1. 1 Primer ASPR tečaja »Vloga žensk v oboroženih konfliktih«	27
6. 2 Center za mednarodne mirovne operacije	28
6. 2. 1 Primer temeljnega in strokovnega ZIF usposabljanja	29
6. 3 Akademija Folke Bernadotte.....	31
6. 4 Center za evropsko prihodnost	32
6. 4. 1 Aktivnosti CEP-a v sodelovanju z EGT.....	32
7 ANALIZA USPOSABLJANJ.....	34
8 ZAKLJUČEK.....	36
9 LITERATURA.....	39
10 PRILOGE	43
Priloga A: IPT tečaj na temo »Ženske v oboroženem konfliktu«	43
Priloga B: Daljši tečaj za opazovalce volitev	45
Priloga C: Krajši tečaj za opazovalce volitev	47
Priloga Č: Temeljno usposabljanje.....	49

SEZNAM KRATIC

ASPR – Avstrijski center za mir in reševanje konfliktov (Austrian Study Centre for Peace and Conflict Resolution)

AU – Afriška unija

CEP – Center za evropsko prihodnost

CMC – Center za krizno upravljanje (Crisis Management Centre), Helsinki

CRT – Civilna ekipa za odzivanje (Civilian Response Team)

DDR – Razorožitev, demobilizacija in reintegracija (Disarmament, Demobilisation and Reintegration)

DEMA – Danish Emergency Management Agency

EGT – Evropska skupina za usposabljanje (European Group on Training)

EU – Evropska unija

EVOP – Evropska varnostna in obrambna politika

FBA – Akademija Folke Bernadotte (Folke Bernadotte Academy)

IA – International Alert, London

ITC – Mednarodni center za usposabljanje (International Training Centre)

JRR – Hitro pravosodno odzivanje (Justice Rapid Response)

OVSE – Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi

OZN – Organizacija združenih narodov

ZIF – Center za mednarodne mirovne operacije (Zentrum für Internationale Friedenseinsätze), Berlin

1 UVOD

Mirovne misije so vedno bolj kompleksne, saj v njih sodelujejo različni akterji, ki opravljajo raznovrstne naloge. Poleg vojaškega osebja, na katerega najprej pomislimo, ko omenimo mirovne misije, je vedno pomembnejše tudi delo civilnega osebja. V krizni, pa tudi kasneje v pokrizni situaciji, je civilno osebje zelo pomembno predvsem z vidika podpore demokratizacije in pravne države, spodbujanja človekovih pravic, ponovne izgradnje civilne družbe in javne uprave. Enega izmed večjih izzivov Evropske unije in mednarodne skupnosti zato predstavlja razpoložljivost izurjenega civilnega osebja, ki je pripravljeno na vključitev v mirovne misije. Učinkovita in hitra sposobnost odziva v kriznem upravljanju zahteva poleg izurjenega osebja tudi institucionalno sposobnost za vodenje, načrtovanje in podporo operacijam kriznega upravljanja ter zmožnost hitrega sprejemanja odločitev. Evropska unija in ostale mednarodne vladne ter nevladne organizacije imajo vedno večjo potrebo po napotitvi civilnega osebja v različne civilne misije. To so civilni strokovnjaki s področja pravosodja, carine in javne uprave, pa tudi strokovnjaki za človekove pravice, socialni delavci, učitelji, strokovnjaki za infrastrukturo itd.

Kakovostno izobraževanje in usposabljanje sta bistvenega pomena, če želijo mednarodne organizacije na mirovne misije napotiti dobro usposobljeno osebje, ki bo znalo uresničiti vse cilje zadane v mandatu misije. Tega se je že leta 1992 zavedal takratni generalni sekretar OZN, Butros Boutros Gali, saj je v Agendi za mir pozval države članice, da z usposabljanjem zagotovijo dovolj civilnih strokovnjakov, ki se bodo lahko udeleževali mirovnih misij. Skoraj deset let po njegovem pozivu je EU ustanovila projekt Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja in Evropsko skupino za usposabljanje, ki je začela oblikovati učne programe usposabljanj, ter se tako aktivno vključila v izobraževanje civilnih strokovnjakov.

V svojem diplomskem delu bom predstavila razvoj usposabljanja civilnih strokovnjakov od začetka izvajanja projekta EU vse do danes. Predstavila bom vseh pet faz razvoja projekta, skozi katere so se izoblikovali učni načrti, metode in standardi usposabljanja civilnih strokovnjakov za mirovne misije. Osredotočila se bom na skupino izbranih EGT članic in pregledala vsebine njihovih programov usposabljanj ter poskušala na podlagi pridobljenih informacij kritično oceniti kakovost usposabljanj, ki jih ponujajo.

2 METODOLOŠKI OKVIR

V metodološkem okvirju bom podala glavne usmeritve pri obdelavi virov. Opredelila bom predmet in cilje diplomskega dela ter hipoteze, ki jih bom uporabila kot okvir raziskave.

2. 1 Opredelitev predmeta in cilja preučevanja

Cilj in pomen diplomskega dela je preučiti organizacije in institucije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem za potrebe civilno-kriznega upravljanja. Analizirala in preučila bom predvsem vsebine programov, ki jih zgoraj omenjene institucije in organizacije ponujajo. Poleg slednjih bom podrobneje preučila tudi Evropsko skupino za usposabljanje ter vsebino njenih programov.

2. 2 Raziskovalno vprašanje

Zastavila sem si dve raziskovalni vprašanji, na kateri sem se v svoji diplomski nalogi še posebej osredotočila, in sicer: »Ali EGT nudi dovolj vsebinsko raznolikih in zanimivih programov in ali so ti hkrati tudi motivacijski?«. Drugo raziskovalno vprašanje pa se glasi: »So ponujena usposabljanja in izobraževanja članic EGT vsebinsko dovolj raznolika ter dajejo dovolj potrebnih informacij za delo na mednarodnih operacijah?«.

2. 3 Uporabljena metodologija

V diplomskem delu bom na podlagi zbranih informacij iz primarnih in sekundarnih virov analizirala programe organizacij. Osredotočila se bom predvsem na vsebinsko analizo programov usposabljanj in izobraževanj. Hkrati bom uporabila zgodovinsko metodo za potreben zgodovinski pregled razvoja usposabljanj, ki mi bo v pomoč pri analizi.

3 PROJEKT EVROPSKE KOMISIJE »USPOSABLJANJE ZA CIVILNE VIDIKE KRIZNEGA UPRAVLJANJA«

V zadnjem desetletju preteklega stoletja, ko je bila Evropska unija že na poti k daljnosežnemu povezovanju na številnih področjih, se je zaradi vojn v nekdanji Jugoslaviji pokazala potreba po razširitvi evropskega projekta na zadeve v zvezi z zunanjo, varnostno in obrambno politiko (Nowak 2006, 9). Kriza na Balkanu konec 90. let in z njo povezana smrt več tisoč ljudi, ni bila povod le za oblikovanje EVOP, ampak tudi razlog, da so postala prizadevanja za vzpostavitev uspešnih struktur civilno-kriznega upravljanja bolj pomembna kot kdajkoli prej (Lindborg 2002, 4). S tem pa se je pojavila tudi potreba po ustrezno usposobljenih civilnih strokovnjakih, ki bi bili pripravljene na napotitve na mirovne misije in bi na kriznih območjih uspešno delovali.

Na Evropskem svetu v Helsinkih je bil poudarjen pomen večjega in boljšega usklajevanja nevojaškega odzivanja EU in njenih držav članic na krize. Evropski svet v Santa Mariji de Feiri junija 2000 je sledil temu zgledu in opredelil štiri prednostna področja na področju civilnih zmogljivosti civilnega kriznega upravljanja¹: področje policije, pravne države, civilne uprave in civilne zaščite (Council of the European Union 2003). Države EU so se obvezale, da bodo na področju civilnih strokovnjakov za napotitve v civilne misije EU zagotovile 5000 policistov, od katerih jih bo 1.000 pripravljenih na hitro posredovanje. Na področju vladavine prava je bil zadan cilj oblikovanja nabora 300 tožilcev, sodnikov in upravnikov zaporov. Za področje civilne administracije so se v EU odločili oblikovati mehanizem selekcioniranja, urjenja in vodenja strokovnjakov za civilno administracijo, ki bi v operacijah Evropske unije skrbel za nemoteno delovanje ali vzpostavitev civilne administracije na kriznih območjih (Prezelj 2005, 468). Leta 2004 je bilo k zgoraj navedenim področjem dodano še področje za opazovanje. Za slednjega so se države članice zavezale prispevati vsega skupaj 500 opazovalcev, ki bi bili napoteni na delo v opazovalnih misijah na več kriznih območjih (Vegič

¹ Lindborg (2002, 4) definira civilno-krizno upravljanje kot intervencijo nevojaškega osebja v nasilni ali nenasilni krizi, z namenom preprečevanja nadaljnje eskalacije krize in pospeševanja razrešitve. V Civilian Crisis Management (2007) pa je zapisana naslednja definicija: »V EU-ju predstavlja civilno krizno upravljanje intervencijo v (humanitarni) krizi, ki ogroža oziroma se odvija v državi, regiji ali družbi kot posledica konflikta ali okoljske katastrofe. V različnih stopnjah konfliktov so potrebne zmogljivosti civilnih in vojaških institucij. Civilno-krizno upravljanje se na podlagi tega v kriznih situacijah osredotoča na policijske dejavnosti, civilno zaščito, krepitev vladavine prava ter naloge civilne uprave«.

2009, 122). Pozneje pa je bilo dodano še področje podpore posebnim predstavnikom EU (Chivvis 2010, 6).

Pomemben mejnik pri prizadevanjih za kritično oceno ravni pripravljenosti na dejavnosti civilno-kriznega upravljanja predstavlja, poleg zasedanja Evropskega sveta v Santa Maria de Feiri, tudi zasedanje v Göteborgu junija 2001. Na zasedanju je Evropski svet poudaril pomen usposabljanja za civilne vidike kriznega upravljanja in to področje označil kot prednostno z namenom, da bi se okrepile zmogljivosti Evropske unije, in bi se le-ta lahko učinkoviteje odzvala na mednarodne krize. Poudarjeno je bilo, da je ključnega pomena za uspešno delovanje civilno-kriznega odzivanja EU, izvajanje celotnega obsega nalog na področju preprečevanja konfliktov in kriznega upravljanja ter zagotovitev rezerv usposobljenih civilnih strokovnjakov, pripravljenih na hitro posredovanje. Usposobljene rezerve so pomembne predvsem za zagotovitev zadostnega števila usposobljenega civilnega osebja, ne le za mirovne misije EU, ampak tudi za dejavnosti in misije OZN, OVSE, Sveta Evrope in drugih mednarodnih organizacij. Na zasedanjih so prišli do dveh zaključkov, in sicer da civilnih strokovnjakov za delo v mednarodnih misijah primanjkuje ter da niso ustrezno usposobljeni ali pa nimajo potrebnih izkušenj za delo v mednarodnih misijah² (Presidency Conclusions 2001).

Zaradi ugotovitev o premajhnem številu civilnih strokovnjakov, pripravljenih na hitro posredovanje, je Evropska komisija v oktobru 2001 začela s pilotnim projektom z naslovom Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja³. Poudarek projekta, ki je sestavljen iz petih faz, je na področjih pravne države in civilne uprave. Koordinator projekta prvih treh faz med leti 2001 in 2005 je bil Avstrijski center za mir in reševanje konfliktov. Leta 2005 je

² V kontekstu delovanja civilistov v mednarodnih misijah je potrebno razlikovati med vlogo le-teh v civilnih misijah ter njihovo vlogo v vojaških misijah. Vloga civilistov v civilni misiji se razlikuje od vloge civilistov v vojaški misiji. EULEX misija na Kosovu je primer civilne misije. Civilno osebje v tej misiji pomaga in podpira predstavnike lokalnih oblasti pri vzpostavitvi pravne države, še zlasti v policiji, sodstvu in carini ter natančno ocenjuje trenutno stanje na terenu in sodeluje z lokalnimi predstavniki tako vladnimi kot tudi nevladnimi. Civilni strokovnjaki med drugim pripravljajo poročila za izboljšanje stanja na terenu, nudijo podporo pri uresničevanju priporočil lokalnim predstavnikom in jim pomagajo, da sami vzpostavijo zeleno stanje ter opravljajo tudi tehnična dela v smislu spremljanja, nadzorovanja, mentorstva ter svetovanja. Civilne misije v celoti vodijo civilni strokovnjaki, ki niso del nobene vojaške strukture. Civilisti v vojaški misiji, kot je misija ISAF v Afganistanu, pa pripravljajo analize ter sodelujejo pri ocenjevanju civilno-vojaškega sodelovanja na območju operacije tako pred začetkom operacije kot med izvedbo operacije, svetujejo pristojnemu vojaškemu poveljniku, usklajujejo svoje dejavnosti in naloge z vojaškimi poveljstvi in skupino CIMIC ter pooblaščenimi OZN, EU in OVSE predstavniki ter predstavniki drugih mednarodnih vladnih in nevladnih organizacij. (CEP 2010a).

³ Angl. Training for Civilian Aspects of Crisis Management.

koordinacijo četrte faze projekta prevzela švedska akademija imenovana Folke Bernadotte Academy, ki je leta 2008 predala koordinacijo britanskemu International Alertu⁴.

Države članice EU so bile pozvane, da imenujejo nacionalne organizacije, ki bi postale partnerji projekta, in tako danes pri projektu sodeluje 21 partnerjev iz 21-tih držav članic Evropske skupine za usposabljanje (ASPR).

3. 1 Razvoj projekta

Projekt Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja je bil ustanovljen leta 2001 in njegovo koordinacijo je prevzel ASPR. V prvi fazi se je projekt osredotočal predvsem na področja pravne države in civilne uprave. Njegov cilj je bil promovirati sodelovanje na področju usposabljanj za misije EU, identificiranje skupnih pristopov za civilno-krizno usposabljanje in razvijanje učnih programov usposabljanja, ki predstavljajo osnovo nadaljnjemu skupnemu razvoju učnih programov in tečajev civilno-kriznega usposabljanja v Evropski uniji, pa tudi osnovo za oblikovanje skupnih standardov usposabljanja vseh članic EGT (ASPR).

V prvi fazi so vsi partnerji, ki so sodelovali pri projektu, sprejeli skupen, celovit pristop in ugotovili, da mora EU vzpostaviti zmogljivosti, ki bodo:

- zajemale vse faze od preprečevanja konfliktov, kriznega upravljanja do pokonfliktne obnove;
- zagotavljale izvedbo vseh nalog mandata mirovniških misij od svetovanja, opazovanja, ugotavljanja dejstev, poizvedovanja in preiskovanja, usposabljanja in izgradnjo zmogljivosti, kot tudi izvršilne naloge;
- v podporo lokalnim oblastem na konfliktnem območju in v pomoč pri sodelovanju z vsemi akterji na kriznem območju;
- zagotavljale sodelovanje EU z mednarodnimi organizacijami kot so OZN, OVSE in Svet Evrope (Lieb 2010, 2-3).

Na podlagi omenjenega celovitega pristopa in ob določitvi prednostnih področij so bila opredeljena tudi prednostna področja usposabljanja, ki so tesno povezana s področjem civilne uprave in pravne države ter za katera je EGT oblikoval učne predmete in tečaje. Ta področja

⁴ International Alert je neodvisna organizacija za izgradnjo miru s sedežem v Londonu, ki se zavzema za vzpostavitev trajnega miru in varnosti v varnostno nestabilnih državah. (IA)

so: področje pravne države, človekove pravice, demokratizacija in vladanje, organizacija civilne uprave, tisk in informiranje javnosti (razvoj medijev), preoblikovanje konfliktov⁵ in administracija ter podpora na misiji (EGT 2010a).

Določene so bile ciljne skupine udeležencev usposabljanj EGT, ki so jih izbrali na podlagi določenih kriterijev, ki jih delo na zgoraj omenjenih področjih usposabljanj zahteva. Ti strokovnjaki prihajajo iz različnih organizacijskih okolij in delajo kot javni uslužbenci, v večini primerov gre za osebje nevladnih organizacij ali za neodvisne strokovnjake iz akademskega in zasebnega sektorja. Od udeležencev se pričakuje, da imajo določena strokovna znanja iz tistih področij, za katera se bodo usposabljali in priporočeno je, da imajo tudi izkušnje s sodelovanjem na mednarodnih misijah (ASPR).

V prvi fazi je bila ustanovljena tudi neformalna mreža strokovnjakov za izobraževanje in usposabljanje, imenovana Core Group. Strokovnjaki te skupine prihajajo iz Avstrije, Danske, Finske, Nemčije, Italije, Nizozemske, Španije in Švedske (EGT 2010a). Skupina je razvila predloge za učni načrt in usklajene učne programe usposabljanj vseh držav članic. Učni programi vključujejo temeljno usposabljanje, ki traja dva tedna in je obvezno za vse civilne strokovnjake, ki bi želeli delati na mirovni misijah. Modul imenovan Strokovno usposabljanje, traja dva tedna in je prilagojen specifičnim potrebam določenih skupin strokovnjakov. Tretje usposabljanje je mission induction briefing in se opravi tik pred odhodom na mirovno misijo ter služi kot tečaj za osvežitev znanja. Vsi učni programi so bili sprejeti in potrjeni s strani Evropskega sveta na konferenci v Madridu maja 2002, ki jo je gostila Španija, takrat predsedujoča EU (ASPR).

Ne glede na katero misijo bodo strokovnjaki odšli, je priporočeno, da gredo skozi določene priprave. Vsak izmed njih naj bi se sprva udeležil temeljnega usposabljanja, saj le-to daje osnovna znanja in spretnosti za opravljanje nalog v misijah, nato pa šele tečaje v sklopu strokovnega usposabljanja. Če je mogoče, bi morali strokovnjaki oba dva tečaja opraviti pred odhodom na misijo, saj se s tem zagotovi dobro usposobljeno osebje, ki je po kratkem osvežitvenem tečaju, pripravljeno za hitro posredovanje. Za zagotovitev dopolnjevanja in polne interoperabilnosti, posamezni moduli usposabljanja uporabljajo učno gradivo in upoštevajo standarde usposabljanja, ki so priznani s strani EU, OZN, OVSE, Sveta Evrope in drugih ustreznih mednarodnih organizacij.

⁵ Conflict Transformation

Druga faza se je izvajala neposredno po zaključku prve v letih 2002–2004 in v tem obdobju se je članstvo v Core Groupu razširilo, saj so se mreži priključile še Belgija, Francija, Grčija, Irska in Velika Britanija. Core Group je bila preimenovana v Evropsko skupino za usposabljanje (Lieb 2010, 2). Moduli, oblikovani v prvi fazi, so bili testirani v obliki petih pilotnih temeljnih tečajev in desetih pilotnih strokovnih tečajev. Vsi ti tečaji so se izvajali v devetih državah članicah EGT med januarjem 2003 in februarjem 2004. Temeljnih tečajev se je udeležilo skupno 129 civilnih strokovnjakov, strokovnih tečajev pa 163 civilnih strokovnjakov (ASPR). Pilotni tečaji so se izkazali za zelo uspešne in so služili kot dobra podlaga za nadaljnji razvoj, tako da so jih le dopolnili z manjkajočimi vsebinami in načini izvedbe ter jih niso ukinjali. Dopolnitve so bile oblikovane v skladu z učnimi cilji, metodologijo in organizacijo posameznega tečaja, upoštevajoč predloge in ocene udeležencev tečajev. Predlogi izboljšav so bili razviti tudi v zvezi s prihodnjim sodelovanjem na področju civilno-kriznega usposabljanja v EU in s sodelovanjem z drugimi mednarodnimi organizacijami kot sta OZN in OVSE. Predloge izboljšav so pozdravili v okviru dveh konferenc v času italijanskega predsedovanja EU oktobra 2003. Ti predlogi so postali podlaga za tretjo fazo projekta, ki se je začela leta 2004 (EGT 2010a).

V tretji fazi si je EGT prizadeval za tesnejše sodelovanje pri usposabljanju med članicami Evropske unije, zato je organiziral tri temeljna usposabljanja ter 11 strokovnih tečajev. Poleg omenjenih tečajev sta bila organizirana še dva: pilotni tečaj z naslovom Civilno-vojaško sodelovanje pod okriljem ESDP ter EU–OZN tečaj usposabljanja, ki je temeljil na identifikaciji skupnih standardov in zahtev, z naslovom Usposabljanje za razorožitev, demobilizacijo in rehabilitacijo. Tečajev se je udeležilo 370 udeležencev in s tem je EGT uspelo povečati bazo usposobljenih strokovnjakov, ki so bili pripravljene na morebiten odhod v misije in na hitro posredovanje. Bazo strokovnjakov so dopolnili še s civilnimi strokovnjaki, udeleženci delavnice o usposabljanju za krepitev pravne države na področju kazenskega pravosodja. Izkušnje s tretjo fazo so bile predstavljene na delovnem seminarju na Dunaju, ki je bil izveden med 3. in 4. novembrom 2004. Seminarja so se udeležili člani Odbora za civilne vidike kriznega upravljanja, predstavniki ustreznih institucij Evropskega sveta in Evropske komisije ter predstavniki zainteresiranih institucij za usposabljanje držav članic EGT. Težišče seminarja je bilo usmerjeno predvsem na prihajajoče luksemburško predsedstvo in na nadaljevanje projekta v četrti fazi, z namenom, da bi se ohranilo in okrepilo enkratno doživetje know-how, ki je bil razvit z učnimi programi EGT-ja. Na Dunaju so poleg

omenjenih aktivnosti izbrali tudi koordinatorja četrte faze, ki je postala švedska FBA (Meijer in Matveeva 2006, 8-13).

Decembra 2004 je Evropski svet določil Civilni glavni cilj 2008, ki je potrdil, da se EU še naprej zavzema za aktivno in učinkovito civilno-krizno upravljanje (Svet Evropske unije 2006). Glede na Civilni glavni cilj 2008 mora biti EU »opremljena za izvedbo več misij civilno-kriznega upravljanja EVOP hkrati in se opirati na različne zmogljivosti, vključujoč vsaj eno veliko nadomestno civilno misijo na kratek rok v nevarnem okolju« (Svet Evropske unije 2006).

Kot piše v poročilu sekretariata Sveta so »rezultat dela na projektu Civilni glavni cilj 2008 s strani sekretariata Sveta in pod nadzorom PVO/CIVCOM v letih 2005 in 2006, podrobni podatki o civilnih zmogljivostih, ki bi jih lahko države članice EU-ja in nekatere države, ki niso njene članice, prispevale k operacijam EVOP. To delo je pokazalo tudi na pomanjkljivosti v zvezi z zmogljivostmi in praktične težave, ki otežujejo razporeditev osebja na nekaterih prednostnih področjih civilno-kriznega upravljanja EU« (Svet Evropske Unije 2006).

Glavni cilj četrte faze Projekta je bil prispevati več k sposobnostim EU, da uresniči cilje, zadane v Civilnem glavnem cilju 2008, odpravi »pomanjkljivosti v zvezi z zmogljivostmi in praktične težave, ki otežujejo razporeditev osebja na nekateri prednostnih področjih civilno-kriznega upravljanja EU« (Svet Evropske Unije 2006), ter zagotovi potrebno število dobro usposobljenih civilnih strokovnjakov, pripravljenih na vključitev v misije kriznega upravljanja. Koordinatorica se je trudila za nadaljnji razvoj in usklajevanje programov usposabljanja na področjih pravne države in civilne uprave. Na podlagi učnih predmetov in tečajev, razvitih v predhodnih fazah, je organizirala 6 temeljnih tečajev in 12 strokovnih tečajev za več kot 300 civilnih strokovnjakov. Vsi omenjeni tečaji so bili izvedeni v prvem delu faze (EGT 2010a). V drugi polovici faze je organizirala strokovno srečanje, izvedena je bila tudi terenska študija v Bosni in Hercegovini. Preučene so bile potrebe Evropske komisije in Evropskega sveta in ugotovljeno je bilo, da so bistveni vidiki oz. prednostna področja trenutnih potreb na mirovnih misijah človekove pravice ter sodelovanje med EU in OZN, zato so bili temu prilagojeni učni predmeti temeljnih in strokovnih usposabljanj izvedenih v drugi polovici četrte faze. Posebna pozornost je bila namenjena vključevanju novih držav članic Evropske unije ter krepitvi sodelovanja pri vseh vidikih usposabljanj z drugimi organizacijami kot so OZN, OVSE in AU. V letu 2006 so bile na temo sodelovanja med mednarodnimi

organizacijami izvedene delavnice na področjih usposabljanja za civilne vidike kriznega upravljanja med EU-OVSE in EU-OZN. EGT razvije in izvede tudi tečaj uvajanja, t. i. CRT tečaj, s ciljem usposobiti 100 civilnih strokovnjakov, ki bodo v stalni pripravljenosti na napotitev v mednarodne misije (EGT 2010a).

Poleg omenjenega se je koordinator četrte faze trudil vključiti izkušnje, pridobljene iz integrirane misije za krepitev pravne države v Iraku⁶, ter izkušnje pridobljene v policijski misiji v Bosni in Hercegovini⁷. Sledeč prioritetam formuliranim s strani Evropske komisije in Evropskega sveta, je bila narejena ocena potreb za usposabljanje strokovnjakov, ki bodo sodelovali v načrtovani misiji EU na Kosovu⁸ (ASPR).

Ob zaključku faze se je ime EGT preoblikovalo zaradi statusne zmede, saj slednji do sedaj ni imel uradnega statusa znotraj struktur EU, v European Group on Training for Civilian Aspects of Crisis Management, bolj preprosto poimenovana tudi kot Evropska skupina za usposabljanje. Ob zaključku faze se je EGT odločil, da zaprosi Evropski svet za nadaljnje financiranje projekta, da bo še naprej lahko zagotavljal usklajevanje usposabljanja za EVOP in druge EU misije, kot pogodbeni partnerica Evropske komisije za izvajanje usposabljanja (EGT 2010a).

V letu 2005 je Evropska komisija naročila zunanjo oceno usposabljanja za civilne vidike kriznega upravljanja. Oceno je naredil Human European Consultancy konec leta 2005 in jo izdal leta 2006 (Meijer in Matveeva 2006). Poročilo je zajelo celotno zgodovino EGT, tudi politično okolje, v katerem je deloval v prvih štirih fazah. Na tej podlagi so bili identificirani dosežki in uspehi prvih štirih faz projekta, kateri so bili podlaga za spremembe in dopolnitve učnih predmetov v peti fazi.

Peta faza je delovala v okviru sredstev, pridobljenih s strani Evropske komisije prek instrumenta za stabilizacijo, z naslovom Usposabljanje za civilno krizno upravljanje in stabilizacijo misije. Koordinacijo je prevzel IA iz Velike Britanije in v tej fazi si je EGT zadal sedem ključnih ciljev:

⁶Misija je bila vzpostavljena februarja 2005 in izvaja integrirano usposabljanje višjih uradnikov in izvršilnega osebja sodstva, policije in zaporniškega sektorja na področju upravljanja in kazenskih preiskav. Doslej je EUJUST LEX usposobil približno 800 pripadnikov (podatki so iz leta 2006) višjega in srednjega osebja iraškega kazenskopravnega sistema. (Svet Evropske unije 2006, 8)

⁷ Policijska misija Evropske unije (EUPM) v Bosni in Hercegovini (BiH) je bila vzpostavljena 1. januarja 2003. Omenjena operacija, je bila prva operacija EVOP, ki jo je v letu 2003 vzpostavila EU. (Svet Evropske unije 2006, 7)

- utrditi, dokumentirati in objaviti učne načrte usposabljanj razvite s strani EGT;
- razvijati strokovne tečaje glede na dosedanje pozitivne in negativne ocene;
- nadaljevati z usposabljanji civilnih strokovnjakov za potrebe CRT;
- doseganje soglasja o evropskih standardih usposabljanja, ki bodo skladni z zahtevami EU, OZN in OSCE;
- vzpostaviti certifikatni sistem za tečaje, ki jih izvajajo organizacije po standardih EGT učnih predmetov;
- podpora misijam in usposabljanjem za civilno-krizno upravljanje v Afriki;
- krepitev civilnih zmogljivosti za usposabljanje v državah članicah EU (EGT 2010a).

Zaradi povečanega članstva je bila ustanovljena usmerjevalna skupina, sestavljena iz članic, ki so izvajale različne aktivnosti v peti fazi, in iz vodilne delovne skupine institucij, ki zagotavljajo izvajanje EGT usposabljanj. Prvo plenarno zasedanje pete faze je bilo aprila 2008 v prostorih zunanjega ministrstva Velike Britanije in kmalu po tem srečanju je bila izvedena konferenca z naslovom Krepitev zmogljivosti EU na področju usposabljanja: Izmenjava izkušenj pri civilnem kriznem upravljanju (ASPR). Konferenco je v sodelovanju z EGT in Ministrstvom za zunanje zadeve Republike Slovenije pripravil Center za evropsko prihodnost 28. in 29. maja 2008 na gradu Jable. »Namen konference je bil preučiti potrebe Evropske unije na področju civilno-kriznega upravljanja in ustrezno nasloviti izzive prihodnjega sodelovanja. Učinkovito in hitro odzivanje v sklopu civilno-kriznega upravljanja zahteva predvsem institucionalne zmogljivosti za vodenje in načrtovanje tovrstnih operacij kot tudi finančne vire in postopke, ki omogočajo hitro odobritev potrebnih sredstev« (CEP 2010b).

Udeleženci konference so proučili trenutno stanje na področju civilno-kriznega usposabljanja v Evropi, kjer je Evropska komisija določila tri cilje tovrstnega upravljanja. Poudarili so oblikovanje enotnih evropskih standardov usposabljanja, boljši prenos znanja in izkušenj, učinkovito sodelovanje z drugimi mednarodnimi organizacijami, kot npr. OZN in OVSE, ter izboljšanje razmerja med številom osebja, ki uspešno zaključi usposabljanje in številom osebja, ki je na misije napoteno (CEP 2010b). Drugo plenarno zasedanje EGT se je odvijalo 1. in 2. oktobra 2008 v Berlinu, tretje pa 22. in 23. aprila 2009 v Talinu. Pogodba za izvajanje usposabljanj v okviru projekta EU se je EGT-ju iztekla 31. oktobra 2009, vendar je bila podaljšana, zato EGT še naprej pripravlja usposabljanja v okviru projekta Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja (EGT 2010a).

4 EVROPSKA SKUPINA ZA USPOSABLJANJE – EGT

Evropska skupina za usposabljanje je bila ustanovljena leta 2001 v okviru pilotnega projekta Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja, ki ga financira Evropska komisija. Od svojega pričetka si prizadeva za krepitev civilnih zmogljivosti EU na področju civilno-kriznega upravljanja in deluje kot konzorcij vladnih in nevladnih izvajalcev usposabljanj držav članic. Članstvo se je ustalilo v prvih letih delovanja EGT oziroma v prvih štirih fazah projekta ter ima danes 21 držav članic, to so: Avstrija, Belgija, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija, Španija, Švedska in Velika Britanija (EGT 2010b). Vsaka država članica je imenovala nacionalne institucije in organe, ki skrbijo za pripravo in izvajanje programov usposabljanja na nacionalni ravni. Izmed teh institucij je nekaj takih, ki stalno pripravljajo EGT usposabljanja, ostale pa se vključujejo glede na mednarodne in nacionalne potrebe usposabljanja. Stalne izvajalke EGT usposabljanj so avstrijski ASPR, belgijski EGMONT, danska DEMA, CMC iz Finske, ZIF iz Nemčije, ITC iz Madžarske, italijanska Scuola Superiore, švedska FBA ter IA iz Velike Britanije (EGT 2010b). Poleg navedenih bi omenila še Center za evropsko prihodnost, ki se ukvarja z usposabljanji za civilne vidike kriznega upravljanja v Sloveniji.

V letu 2010 je EGT skupaj s svojimi izvajalkami usposabljanj pripravila programe temeljnih in strokovnih usposabljanj. Izvajalke izvajajo 41 temeljnih in strokovnih usposabljanj, katera imajo različne učne premete in obravnavajo raznoliko tematiko, so torej vsebinsko različna. V naslednjem poglavju bom na kratko povzela vsebine ponujenih usposabljanj.

5 PROGRAMI IN AKTIVNOSTI EVROPSKE SKUPINE ZA USPOSABLJANJE

EGT je na podlagi analize potreb in terenskih izkušenj iz leta 2006 oblikovala standarde za Temeljno usposabljanje za napotitve na mirovne misije, v letih 2007 in 2008 pa je le-te pilotno testirala in program usposabljanja dopolnila z manjkajočimi vsebinami in načini izvedbe. Temeljno usposabljanje obsega 6 vsebinskih sklopov, katerih tematika obsega vse od splošnega spoznavanja civilno-kriznega upravljanja in vloge različnih akterjev v civilnih

misijah, spoznavanja okolja, v katerem misije potekajo, dela na terenu ter varnosti oseb v misijah do učenja obvladovanja stresa na delovnem mestu. Vsebinski sklopi so razdeljeni na 25 učnih predmetov in za vsak predmet so natančno določeni učni cilji, od katerih je odvisna izbira učnih oblik, metod in sredstev. Vsebine predmetov so predstavljene v kontekstu delovanja civilnih misij EU in OVSE. Usposabljanja so povsem praktično naravnana in usmerjena v pridobivanje znanj in veščin, ki jih lahko udeleženci usposabljanja neposredno uporabijo pri napotitvi v mednarodno civilno misijo (CEP 2010a).

V nadaljevanju bom predstavila posamezne programe usposabljanja, ki so razvrščeni v naslednje tri sklope:

- Temeljno usposabljanje,
- Strokovno usposabljanje,
- Ostala usposabljanja (Eriksson 2009, 26).

5. 1 Temeljno usposabljanje

Opravljen temeljno usposabljanje je predpogoj za vse civilne strokovnjake, ki delajo ali si želijo delati na mirovnih misijah. Zaradi tega se v največ članicah EGT izvajajo temeljna usposabljanja, z namenom pripraviti civilne strokovnjake na delovno okolje, s katerim se bodo na mirovnih misijah soočali. Nekatere članice izvajajo lastno različico tečaja temeljnega usposabljanja, kljub temu pa se učni cilji, metode ter vsebine predmetov uskladijo s tečajem EGT.

5. 1. 1 Osnovni tečaj

Osnovni tečaj podaja udeležencem osnovna znanja in spretnosti, ki jih bodo potrebovali za delo na mednarodni misiji. Tečaja se udeležijo vsi strokovnjaki iz vseh področij delovanja, ne glede na specializirane funkcije, ki jih bodo opravljali na mirovnih misijah. Učni predmeti tečaja so zasnovani tako, da poudarjajo ustrezen in zaželen osebni odnos posameznika na misiji, poudarjajo pomembnost aktivnega sodelovanja v družbi države gostiteljice ter spodbujajo kritičen in premišljen pristop do zapletenih vprašanj preprečevanja kriz in civilno-kriznega upravljanja. Omenjene sposobnosti bodo strokovnjaki potrebovali na terenu pri sodelovanju s prebivalstvom države gostiteljice, ko bodo izvajali konkretne projekte. Nadalje se udeležencem predstavi tudi celotna slika različnih nalog, ki se izvajajo na misiji, ter njihova povezanost in posledično potreba po usklajenosti med njimi. Metode dela so

praktične, kot so študije primerov, diskusije v manjših skupinah in simulacije, a tudi teoretične (Eriksson 2009).

5. 2 Strokovno usposabljanje

Strokovni tečaji pomagajo civilnim strokovnjakom, da svoje strokovno znanja prilagodijo delovnemu okolju mirovne misije in ga nadgradijo ter izpopolnijo, skratka dobijo obširno predstavo o možnih posebnih okoliščinah, s katerimi se bodo na mirovni misiji srečali (Eriksson 2009, 27). Če na kratko povzamem strokovne tečaje, lahko rečem, da le-ti omogočijo strokovnjakom s področij človekovih pravic, demokratizacije, vladavine prava, razvoja medijev, javne uprave ter s področja razorožitve, demobilizacije in reintegracije, da se pred odhodom na mirovno misijo strokovno pripravijo na specifično področje dela, ki ga bodo tam opravljali.

5. 2. 1 Tečaji strokovnega usposabljanja

Znotraj strokovnega usposabljanja je udeležencem na voljo osem strokovnih tečajev na temo: demokratizacija in vladanje, DDR, človekove pravice, razvoj medijev, upravljanje na misiji, administracija in podpora, javna uprava, informiranje javnosti in novinarji, reintegracija nekdanjih borcev ter krepitev pravne države.

Krepitev demokracije in dobro upravljanje ne zahteva le institucionalnih zmogljivosti ter strokovnega osebja, ampak tudi poznavanje in razumevanje vloge javne uprave in civilne družbe. Strokovni tečaj o demokratizaciji in vladanju⁹ poda udeležencem paket strateških ciljev o demokratizaciji in o dobrem upravljanju. Hkrati jim pokaže, kako te cilje promovirati v kriznih razmerah. Tečaj podaja orodja za razumevanje globalne in lokalne razsežnosti procesov izgradnje države in osnovne koncepte za analizo demokratizacije v krizi prizadetih družb. Da bi lahko raziskali in razpravljali o trajnostnem razvoju in socialnih učinkih, ter s tem povezanih tveganjih v določenih družbah, so značilnosti teh družb postavljene v ospredje tečaja. Metode dela so praktične in teoretične – predavanja, študije primerov, diskusije v manjših skupinah in simulacije. Udeleženci tečaja so lahko zaposleni v civilni administraciji, politični uradniki, politični svetovalci idr. (Eriksson 2009, 27).

DDR je večdimenzionalni proces, ki vključuje povezovalne ukrepe za skoraj vse vidike mirovnega procesa: od političnih pogajanj, humanitarne pomoči, reform varnostnega sektorja

⁹ Angl. Specialization Course on Democratization and Good Governance.

do ekonomskega razvoja. Faza razorožitve in demobilizacije se običajno izvede v času prehoda iz vojne v mirno obdobje. Na drugi strani pa predstavlja reintegracija dolgoročni proces razvoja (Eriksson 2009, 28). Vse zgoraj naštetu je razlog, da je ključnega pomena za uspeh DDR osebje, ki sodeluje pri podpori njegovega delovanja. Tako je EGT razvila tečaj, katerega cilj je zagotoviti vsem udeležencem močan konceptualni okvir za ključne civilne vidike DDR. Kot vsi do sedaj predstavljeni tečaji, je tudi ta sestavljen iz različnih seminarjev, predavanj, študij primerov, razprav in simulacij. Tečaj je namenjen vsem, ki že imajo izkušnje z delom na področju DDR. Kljub temu pa tečaj služi tudi kot iztočnica za tiste, ki nimajo izkušenj iz terena, se pa s to tematiko aktivno ukvarjajo ter bi želeli delati na področju DDR na mirovni misijah (ZIF).

Varstvo človekovih pravic je temelj Evropske zunanje politike in razvojnega sodelovanja. Število operacij s področja človekovih pravic se povečuje. S tem pa je narasla tudi potreba po večjem številu usposobljenih uradnikov na omenjenem področju. Njihove naloge so lahko tradicionalno opazovanje, namenjeno ugotavljanju dejstev, kot tudi možnost legalne preiskave domnevnih kršitev človekovih pravic, izobraževanje s področja človekovih pravic, spodbujanje človekovih pravic, krepitev zmogljivosti in tehnična pomoč. Namen tečaja o varstvu človekovih pravic je: strokovnjakom s pomočjo seminarjev, predavanj, študij primerov, diskusij in simulacij predstaviti temelje mednarodnega varstva človekovih pravic in mednarodno humanitarno pravo (Eriksson 2009, 29).

V mirovni misijah imajo veliko vlogo tudi mediji, saj imajo poleg vloge obveščanja javnosti tudi družbeno-izobraževalno vlogo. S slednjo lahko veliko prispevajo k zmanjšanju napetosti in izgraditvi zaupanja v družbi na kriznem območju. Predvsem pa lahko na civilno prebivalstvo naslovijo veliko pomembnih vprašanj, ki zadevajo zdravje, pismenost, civilno upravo itn. Tečaj informiranja javnosti je namenjen posredovanju in krepitevi načel in vrednot svobodnega izražanja ter krepitevi neodvisnih medijev na konfliktnih območjih (Eriksson 2009, 29). Udeleženci tega tečaja dobijo teoretična in praktična znanja, katera jim bodo v pomoč pri ozaveščanju o svobodi govora in o svobodi medijev kot temeljni človekovi pravici. Podal jim bo tudi informacije o podpori neodvisnim medijem, domačim in mednarodnim novinarskim mrežam ter novinarskim usposabljanjem na kriznem območju. Pogoji za udeležbo na tečaju je akademska izobrazba iz področja komunikologije ali prava ter izkušnje pri delu iz ustreznih področij. Udeleženci morajo delati kot npr. novinarji, uredniki, direktorji tiska ali radiotelevizijskih podjetij idr. (ASPR).

Mednarodne misije so se glede na število, kompleksnost in obseg v zadnjih letih močno povečale. Osebe, ki nima ustrezne logistične podpore, v času mandata ne more uspešno opravljati vseh zadanih nalog. Iz tega razloga je EGT razvil tečaj na temo podpore na misiji. Njegov cilj je udeležencem zagotoviti poglobljeno znanje in spretnosti, potrebne za načrtovanje, vzpostavitev in vodenje malih, kot tudi obsežnejših mednarodnih misij. Tečaj prispeva k temu, da se udeležencem, ki prihajajo iz drugačnih profesionalnih, organizacijskih in kulturnih okolij, pomaga pri oblikovanju skupnega občutka za identiteto in namen misije. Metodologija tečaja vključuje študije primerov, scenarije, skupinske diskusije ter vaje. Namenjena ni le tehničnemu osebju in administraciji, ampak tudi srednjemu in višjemu vodstvenemu osebju. Ciljno skupino sestavljajo udeleženci s predhodnimi izkušnjami na teh področjih (Eriksson 2009, 29).

Civilno osebje na mirovni misijah v okviru mednarodne skupnosti poleg že vseh zgoraj omenjenih funkcij izvaja tudi naloge izvršne oblasti, ki vključujejo tudi neposreden nadzor ministrstev, ali pa le pomoč pri vladnih nalogah na kriznem območju. Med drugim lahko pomagajo pri izražanju volje ljudstva, razvoju civilne družbe in pri mediaciji ter reševanju sporov (Eriksson 2009, 30). Tečaj na temo organizacije javne uprave je namenjen temu, da vsem udeležencem zagotovi znanje iz organizacije javne uprave. Udeleženci se seznanijo z načrtovalnimi in administrativnimi orodji, ki so potrebna za nadzorovanje in razvijanje administrativnih sistemov. Seznanijo se tudi s tem, kako delovati v nenehno spreminjajočem se okolju, da bodo v podporo uspešni civilni upravi. To zahteva večšine projektnega vodenja kot so načrtovanje, izvajanje in vrednotenje projektov. Glede na različne naloge civilnega osebja na področju civilne uprave v mednarodnih misijah, se lahko prijavijo na tečaj udeleženci iz različnih delovnih področij, vendar morajo imeti predhodne izkušnje iz vodilnih, posvetovalnih ali svetovalnih funkcij (Eriksson 2009, 30).

Pogosto se pojavljajo neskladja med mandatom mednarodne misije in pričakovanji civilnega prebivalstva. Da se to ne bi dogajalo, je pomembna dobra komunikacijska strategija, skozi katero se zagotovi informiranost javnosti o namenih in ciljih misije. Posebej pomembna je dobra komunikacija z nacionalnimi in mednarodnimi mediji. Cilj tečaja o informiranju javnosti in novinarstva je udeležencem zagotoviti informacije in spretnosti, ki jim bodo v pomoč pri izpolnjevanju nalog na področju obveščanja javnosti. Tiskovni predstavniki se na tečaju naučijo tehnik dobrega odgovarjanja na novinarska vprašanja v intervjujih in na novinarskih konferencah, ter kako pripraviti dobro novinarsko konferenco in napisati sporočilo za javnost. Udeleženci tečaja morajo imeti strokovne delovne izkušnje iz ustreznih

področij kot so novinarstvo, odnosi z javnostjo, lahko so uredniki televizijskih in radijskih programov, zaposleni v radiotelevizijskih hišah itn. (ASPR).

Programi reintegracije borcev so postali pomemben del mirovnih procesov in načrtov pokonfliktne obnove. V fazi reintegracije je pomembno spodbujanje gospodarskega razvoja in gospodarske rasti, zagotavljanje programov izobraževanja in usposabljanja bivših borcev, priprava civilne družbe države gostiteljice na vrnitev borcev ter pomoč pri reintegraciji slednjih v družbo. Potrebne spretnosti in znanja, ki udeležencem omogočajo izboljšanje kakovosti dela v procesu reintegracije borcev, približa udeležencem tečaj o reintegraciji bivših borcev. Metodologija tečaja vsebuje igranje vlog, študije primerov, skupinsko delo in simulacije. Udeleženci morajo imeti predhodne izkušnje z delom na konfliktnih in pokonfliktnih območjih ali z delom na področjih socialnega dela, poklicnega usposabljanja, projektnega planiranja, ustvarjanja delovnih mest, psihološkega svetovanja itd. (Eriksson 2009, 31-32).

Naloge na področju krepitve pravne države so odvisne od posamezne faze kriznega upravljanja, za katero je misija namenjena. Zgodnja faza vključuje spremljanje delovanja pravnega sistema, krepitev slednjega ali zamenjavo lokalnih mehanizmov pravosodja. V poznejših fazah pokonfliktne rehabilitacije se spodbuja izboljšave v pravosodju z vpeljevanjem sistematičnih sprememb pravnih in pravosodnih sistemov ter z reformiranjem zakonodaje, da bi bila v skladu z mednarodnimi standardi. Cilj učnih predmetov tečaja krepitve pravne države je podati udeležencem znanje, potrebno za krepitev pravne države in spretnosti, potrebne za dobro delovanje na kriznih območjih. Tečaj sestoji iz predavanj, seminarjev, študij primerov, diskusij v manjših skupinah in simulacij. Udeleženci morajo imeti ustrezne delovne izkušnje, po možnosti mednarodne izkušnje s področja prava (Eriksson 2009, 32).

5. 3 Ostala usposabljanja

Poleg vseh omenjenih strokovnih tečajev je EGT razvil tudi druga programe, katerih cilj je izboljšati kakovost misij. Glede na izkušnje strokovnjakov so ugotovili, da so za področja civilno-vojaškega usklajevanja, konfliktna transformacije in zaščite otrok, nujna dodatna izobraževanja in usposabljanja, kljub že obstoječim strokovnim tečajem. Z vse tesnejšim sodelovanjem EU in OZN se je pojavila tudi potreba po usklajevanju in poudarek na usposabljanju glede njihovih skupnih vprašanj: npr. glede zaščite otrok in DDR. Cilj teh

usposabljanj je zagotovitev strokovnjakov s potrebnim znanjem o misijah, ki se izvajajo ta trenutek, da bodo pripravljene na takojšen odhod na omenjene misije (Eriksson 2009, 33).

5. 3. 1 Tečaj JRR

Na konfliktnih območjih, kjer so se zgodile hujše kršitve mednarodnega prava, je pogosto na voljo malo časa in političnih ter varnostnih priložnosti za prepoznavanje, zbiranje in zaščito ustreznih informacij, ki so ključnega pomena za ugotavljanje odgovornosti. JRR je mednarodni mehanizem, razvit za zagotavljanje strokovnjakov in podpore v takšnih situacijah. Tečaj JRR je namenjen zagotavljanju pregleda predvidenih nalog ekipe JRR kot so preiskave vzorcev nasilja, zbiranje forenzičnih dokazov, preiskava ustreznih dokumentov, identificiranje morebitnih prič ter identificiranje območij in možnih storilcev množičnih pobojev. Usposabljanje se osredotoča na procedure JRR mehanizma, na posebno pripravo za hitro odzivanje in napotitev na krizna območja ter na skupinsko delo. Tečaj zajema predavanja, seminarje, študije primerov, razprave in simulacije. Vsi udeleženci morajo imeti ustrezne strokovne izkušnje iz terena (Eriksson 2009, 33).

5. 3. 2 Temeljno usposabljanje CRT

Mednarodne krize in konflikti zahtevajo pravočasen in učinkovit odziv. Tako je izziv za mednarodno skupnost, kako izboljšati in razviti zmogljivosti za krizno odzivanje na nove varnostne grožnje. EU obravnava nove grožnje z nadaljnjim razvojem civilnih zmogljivosti na področju kriznega upravljanja z ustanovitvijo temeljnega usposabljanja CRT. To temeljno usposabljanje prispeva k oblikovanju skupine strokovnjakov, ki imajo različna strokovna znanja, so seznanjeni s kriznim upravljanjem in pripravljene na hitro odzivanje že v zgodnji fazi kriznega upravljanja. Od udeležencev tečaja se pričakuje, da imajo obsežno znanje iz svojega strokovnega področja in predhodne izkušnje z mirovnih misij. Z usposabljanjem si prizadevamo zagotoviti širše razumevanje postopkov kriznega upravljanja EU in metode, uporabljene v okviru CRT ter pripravljenost za hitro napotitev na krizno območje. Vsi udeleženci so del seznama članov CRT, zato je prednostna naloga tečaja, da jih pripravi na timsko delo (Eriksson 2009, 33-34).

5. 3. 3 Strokovni tečaj o zaščiti otrok

Tako znotraj OZN kot tudi EU narašča zaskrbljenost o pravicah otrok na kriznih območjih. EU in OZN gradita skupne zmogljivosti za zaščito otrokovih pravic. EGT je zato oblikoval

tečaj, namenjen vsem strokovnjakom, ki bi želeli sodelovati pri opazovanju, svetovanju in izvršilnih funkcijah v zvezi z otroki na kriznih območjih. Cilj tečaja je poleg seznanitve udeležencev s koncepti in najboljšimi praksami predvsem tudi izmenjava izkušenj. Udeleženci morajo imeti ustrezne izkušnje iz področij vprašanj o zaščiti otrok (tudi praktične izkušnje) ter osnovna znanja iz področij mednarodnih človekovih pravic ter humanitarnega prava (Eriksson 2009, 34).

5. 3. 4 Tečaj za civilno-vojaško usklajevanje na področju EVOP-a

Značilnost mednarodnih operacij v podporo miru je celostni pristop in multifunkcionalnost. Potrebna je večja koordinacija med različnimi akterji (vojska, policija, civilna uprav idr.). Cilj tečaja o civilno-vojaškem usklajevanju na področju EVOP je podati njihovemu osebju, ki dela na ključnih koordinacijsko pomembnih položajih, ustrezna znanja o civilno-vojaškem in civilno-civilnem usklajevanju in sodelovanju. Namenjen je strokovnjakom iz različnih področij, ki bodo zasedli na misiji ključne operativne položaje na srednjem ali višjem nivoju EVOP misij (Eriksson 2009, 35).

5. 3. 5 Preoblikovanje konflikta¹⁰

Dobro razumevanje ozadja, kompleksnosti in dinamike konfliktne situacije je pomembno za povečanje učinkovitosti tretje strani v konfliktu. Vendar pa na konfliktnih območjih dela tudi osebje, ki nima mandata za poseganje v konfliktne situacije. Ta tečaj je zato namenjen vsem strokovnjakom, ki nimajo mandata za poseganje v konflikt, na njem pa se seznanijo z orodji in spretnostmi za ukrepanje na konfliktno občutljivih področjih na način, da ne bodo kršili pravila nevmešavanja tretje strani. Tečaj združuje različno metodologijo kot so seminarji, študije primerov, razprave in simulacije (ASPR).

6 ČLANICE IN NJIHOVI PROGRAMI USPOSABLJANJ

Članice EGT so sestavljene iz evropskih institucij za usposabljanje, nevladnih organizacij za usposabljanje ter ustreznih ministrstev držav članic, ki se ukvarjajo z rekrutacijo in usposabljanjem osebja za civilno-krizno upravljanje. Izmed teh sem izbrala tri institucije, ki že dlje časa zagotavljajo usposabljanja po standardih EGT in predstavila vsebino njihovih

¹⁰ Angl. Conflict Transformation

programov. Izbrala sem jih na podlagi dostopnosti virov in razpoložljivosti programov usposabljanj, da sem jih potem lahko tudi podrobneje analizirala. Izbranim institucijam sem dodala še slovenski Center za evropsko prihodnost, ki bo novembra 2010 izvajalec usposabljanja javnih uslužbencev po EGT merilih.

6. 1 Avstrijski center za mir in reševanje konfliktov

Leta 1992 je takratni generalni sekretar OZN Butros Boutros Gali v Agendi za mir pozval vse države članice, da z usposabljanjem zagotovijo tudi dovolj civilnih strokovnjakov, ki se bodo lahko udeleževali mirovni misij. ASPR se je pozivu odzval in s pomočjo avstrijske zvezne vlade ustanovil program za usposabljanje civilnih strokovnjakov za potrebe mirovni misij, imenovan International Civilian Peace Keeping and Peace Building Training Program. Usposabljanja znotraj tega programa so namenjena predvsem strokovnjakom, ki bi želeli delati ali že delajo v mirovni misijah v okviru OZN, OVSE ter drugih vladni in nevladni organizacij. V program so vključena osnovna in strokovna usposabljanja. Oba programa sta časovno enako dolga in sicer trajata dva tedna (ASPR 2010a, 8-9).

Usposabljanje je zasnovano tako, da pomaga pri razvoju obnašanja, potrebnega za uspešno delovanje na konfliktnem območju, izoblikuje veščine, ki so potrebne v določenih kulturnih okoljih in pri posameznih narodih ter etničnih skupinah, in se osredotoča na možne dolgoročne vplive misije. Tečaji so namenjeni pomoči pri doseganju boljšega razumevanja in sodelovanja med različnimi vladnimi in nevladnimi akterji. Teme na temeljnem izobraževanju so: medkulturna komunikacija, analiza konfliktov, vloga držav ter mednarodni in nevladni akterjev v krizni razmerah in organizacija delavnic o mediaciji. Temeljnemu izobraževanju sledijo strokovni tečaji. Ti se ukvarjajo s temami kot so: varstvo človekovih pravic, posredovanje v konfliktih, humanitarna pomoč, pokonfliktna obnova ter opazovanje in pomoč pri volitvah (ASPR 2010a, 8-9).

Na uradni spletni strani ASPR piše, da je glavni cilj programa IPT zagotavljanje kakovostni storitev za udeležence usposabljanj in izobraževanj. Pri tem se ASPR drži naslednjih načel:

- dobro pripraviti ljudi na delo na krizni območjih s pomočjo temeljnega tečaja in strokovni tečajev;
- zagotoviti mednarodno in multidimenzionalno raznolik značaj IPT;

- omogočiti usposabljanja civilnim strokovnjakom, ki prihajajo iz nevladnih in vladnih organizacij, pa tudi tistim iz zasebnega sektorja;
- ponuditi različne metode učenja (predavanja, seminarji, delo v skupinah itd.);
- omogočiti medsebojno sodelovanje ter izmenjavo izkušenj in informacij med udeleženci tudi po zaključenem usposabljanju;
- zagotoviti informacije o prostih delovnih mestih na misijah (ASPR 2010b).

Metodologija programa IPT vključuje različne učne metode kot so predavanja, simulacije, diskusije v manjših skupinah, študije primerov itn. Predavanja so zasnovana na interaktivnem sodelovanju udeležencev, da se na tak način zagotovi medsebojna izmenjava izkušenj in spoznavanje udeležencev. Na vajah in simulacijah udeleženci vadijo različne vloge in koncepte dela (npr. veščino izgradnje miru). Tečaji IPT se izvajajo trikrat na leto, njihov delovni jezik je angleščina. Predavanja potekajo dopoldne med 9:00-10:30 ter med 11.00-12.30 ter popoldne med 15:00-16:30 in med 17:00-18:30. Da se zagotovi kakovostno usposabljanje, je lahko maksimalno število udeležencev posameznega tečaja 25. Predavatelji prihajajo iz vsega sveta in imajo poleg uspešnega akademskega ozadja tudi terenske izkušnje s sodelovanja na misijah (ASPR 2010b).

V okviru programa IPT se tečaji izvajajo po EGT standardih. Tematika se spreminja glede na potrebe in povpraševanja, vendar ostaja v okvirih predpisanih EGT tečajev. Temeljno usposabljanje je namenjeno zagotavljanju splošnega znanja in spretnosti, potrebnih na kriznih žariščih. V te tečaje so vključene praktične vaje, ki obsegajo dvodnevno delavnico o vodenju projektov,¹¹ branje zemljevidov in ravnanje s kompasom, tečaj varne vožnje, simulacije na prostem in študije primerov. Teme predavanj se nanašajo na vzpostavljanje miru, kulturno ozaveščanje, medkulturne komunikacije in delo v večnacionalnem okolju, analizo konfliktov, na posredovanje tretjega s poudarkom na mediaciji, zaščito in promocijo človekovih pravic ter na demokratizacijo in razvoj civilne družbe. Za razliko od temeljnega usposabljanja, je cilj strokovnega usposabljanja pripraviti strokovnjake, ki želijo sodelovati pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju projektov na kriznih območjih. Usposabljanje ni namenjeno seznanitvi udeležencev z mednarodnimi standardi oz. z delom na misiji. Na tem usposabljanju se od udeležencev pričakuje, da so opravili temeljno usposabljanje (ASPR 2010a).

Poleg IPT usposabljanj pripravljajo usposabljanja tudi na posebno pobudo EGT in OVSE ter izvajajo projekte na temo reforme varnostnega sektorja in izgradnje miru. Usposabljanja na

¹¹ Project Management

pobudo EGT se izvajajo v enaki obliki kot zgoraj opisana usposabljanja v okviru programa IPT. Udeležence usposabljanj po zaključku usposabljanja tudi pisno in ustno ocenijo. Pisna ocena temelji na obrazcu, ki ga izpolnijo udeleženci. Poleg tega opravijo razgovor z osebjem ASPR, ki ni neposredno sodelovalo pri izvedbi usposabljanja, in ocenijo usposabljanje še ustno (Lindauer 2008, 55).

6. 1. 1 Primer ASPR tečaja »Vloga žensk v oboroženih konfliktih«

V nadaljevanju bom predstavila vsebino tečaja, ki je potekal med 12. in 24. oktobrom 2008. Vsebina se nanaša na strokovni tečaj na temo: ženske v oboroženih konfliktih. Tečaj s to tematiko se izvaja tudi med 31. oktobrom in 12. novembrom.

Tečaj je trajal dva tedna, udeležilo se ga je 19 strokovnjakov iz 12-tih držav, ki se ukvarjajo z vprašanji žensk v oboroženih spopadih. Vse seminarje so vodile strokovnjakinje, ki se že več let ukvarjajo z vprašanjem žensk v oboroženih konfliktih. Prvi seminarji so bili namenjeni spoznavanju osnovnih definicij in informacij o vlogi spolov v oboroženih konfliktih ter o ženskah v vlogi bojevnic. Predstavljena je bila vloga spola v konfliktu v bivši Jugoslaviji, demobilizacija žensk in deklet s kriznih območij, vpliv oboroženih spopadov na zdravje žensk in odprta razprava o povezanosti oboroženih spopadov in širjenju AIDS-a med ženskami. Obravnavali so pomen Resolucij VS 1325 in 1820¹² ter ostalih dokumentov in listin, ki se nanašajo na vlogo spolov v oboroženih konfliktih. Temu so sledile teme kot je kršenje človekovih pravic in pravic žensk, integracija načela enakosti spolov v mednarodnih organizacijah, kodeks ravnanja in pomen usposabljanja osveščanja o spolih na mirovnihih operacijah, enakost med spoloma, integracija načela enakosti spolov pri vodenju projektov ter spol kot specifična dimenzija v preoblikovanju konfliktov. Drugi teden usposabljanja se je začel s predavanji na temo udeležbe žensk v mirovnem procesu ter dimenzije spola v procesu DDR. Predavanje je bilo zasnovano na skupinski diskusiji, ki je temeljila na vprašanju, zakaj je pomembno, da vključimo ženske v proces izgradnje in vzpostavljanja miru. Po zaključeni diskusiji je predavateljica predstavila udeležbo žensk v mirovnem procesu na primeru Šrilanke. Udeleženci usposabljanja so predstavili svoje izkušnje v procesu DDR. Julia Sebutinde¹³ je govorila o reformah varnostnega sektorja in pravosodja kot o priložnostih za

¹² »Resoluciji VS ZN 1325 (2000) in 1820 (2008) navajata zaveze mednarodne skupnosti v zvezi z zatiranjem nasilja nad ženskami v kontekstu oboroženih spopadov. Resolucija 1820 poudarja povezavo med ohranjanjem miru in mednarodne varnosti in zatiranjem spolnega nasilja nad ženskami v kontekstu oboroženih spopadov« (Smernice EU glede nasilja nad ženskami in boja proti vsem vrstam diskriminacije proti njim 2008).

¹³ Dela za posebno sodišče v Haggu.

ženske. Njenemu predavanju je sledila diskusija o vključenosti žensk v varnostni sektor. Zadnje tri dni usposabljanja je Lesley Abdela¹⁴ govorila o pokonfliktni obnovi in o vključenosti žensk v politiko ter o izobraževanju žensk na področju politike in volilne prakse. Ves čas predavanj je bila odprta možnost skupinske diskusije in izmenjave dobrih praks (Lindauer 2008, 7-52).

Iz programa (Priloga A) je razvidno, da so seminarji zasnovani tako, da udeleženci na predavanjih aktivno sodelujejo in postavljajo vprašanja. Na začetku dobijo osnovne informacije ter podatke o praktičnih izkušnjah z dela. Usposabljanja so interaktivna, udeleženci poznajo tematiko, in tako skozi celotno usposabljanje aktivno sodelujejo drug z drugim ter se pogovarjajo o svojih izkušnjah. Vaje so namenjene praktičnemu usposabljanju. Udeleženci dobijo primere iz prakse in jih z medsebojno pomočjo poskušajo rešiti ter se s tem pripravljajo na delo na mirovni misijah. Kot dodatno gradivo seminarjev služijo dokumentarni filmi, ki so jih posneli mirovni delavci.

Po končanem usposabljanju so udeleženci tečaja le-tega relativno dobro ocenili tako ustno kot pisno. Kljub temu pa je nekaj področij, na katerih bi si želeli sprememb. Pomembno se jim zdi, da se na prihodnjih tečajih že na začetku bolj pojasni vloga spola v oboroženih konfliktih in da se teme kot so SGBV in AIDS, obravnava že na začetku prvega tedna, medtem ko bi razprava o vodenju projektov, po mnenju udeležencev, sodila na konec prvega tedna. Posebej je bila poudarjena potreba po razpravi o vlogi žensk v procesu DDR. Lindauer (2008, 55) razmišlja, da bi lahko na to temo oblikovali poseben tečaj in tako tematiko podrobneje predstavili udeležencem. Tečaja se je udeležilo le 5 moških in tudi na tem področju bi lahko v prihodnje kaj spremenili. Spremeniti bo potrebno tudi spolno strukturo izvajalcev seminarjev in vključiti še moške predavatelje (Lindauer 2008, 55).

6. 2 Center za mednarodne mirovne operacije

Vse od svoje ustanovitve junija 2002 je ZIF ena od članic EGT, ki ponuja temeljna in strokovna usposabljanja v okviru projekta Usposabljanje za civilne vidike kriznega upravljanja. Programi ZIF so namenjeni nemškimi in mednarodnim civilnim strokovnjakom, ki delajo ali želijo delati v mednarodnih mirovni misijah in v misijah za opazovanje volitev organizacij kot so OZN, OVSE, EU in druge mednarodne organizacije. Kot piše na uradni spletni strani ZIF, je slednji z usposabljanjem več kot 1300 civilnih strokovnjakov znatno

¹⁴ Delala je na različnih konfliktnih območjih v Nepal, Iraku, Afganistanu, Sierr Leone, na Kosovu itd.

prispeval k nemškimi ciljem krepitve nacionalnega in mednarodnega preprečevanja kriz ter ohranjanju ter izgradnji mednarodnega miru in varnosti (ZIF).

Poleg temeljnega tečaja in strokovnih tečajev ponuja ZIF še tečaje na temo opazovanja volitev. Glavni cilj vseh tečajev je priprava udeležencev tečajev za uspešno delo na mirovni operacijah. Osnovna ideja usposabljanj je spodbujanje medsebojnega sodelovanja med različnimi akterji, ki sodelujejo na mirovni misiji, s pomočjo integriranega koncepta usposabljanja. Tečaji zajemajo predavanja, seminarje, skupinsko delo, simulacije in terenske vaje (ZIF).

Temeljno usposabljanje je ZIF razvil, ker udeleženci večinoma ne vedo na katero misijo bodo v prihodnje odšli, in se ne morejo pripravljati na odhod na specifično misijo, ampak se na tem usposabljanju seznanijo z osnovnimi informacijami in znanji o mirovni misiji. To usposabljanje obsega obširno tematiko in nabor učnih predmetov, ki niso odvisni od specializiranih funkcij, katere bodo posamezni strokovnjaki opravljali na misiji (ZIF). Tako dobijo udeleženci splošen pregled misij ter spretnosti kot so medkulturne komunikacije, tehnike pogajanj, delo s prevajalci in obvladovanje stresnih situacij. Udeležencem se predstavi struktura in funkcija mednarodnih operacij ter enote v mirovni operacijah, njihov mandat in izkušnje drugih strokovnjakov. Vsi učni predmeti usposabljanja poudarjajo pomen aktivnega sodelovanja družbe države gostiteljice, spodbujajo kritičen pristop glede vprašanj civilno-kriznega upravljanja ter podajajo sliko zaželenega osebnega odnosa na misiji. Skupina za usposabljanje ZIF daje velik poudarek praktičnemu usposabljanju iz varnosti in v tesnem sodelovanju z nacionalno policijsko akademijo ter nemškimi oboroženimi silami, ozavešča udeležence o osebni varnosti in izogibanju tveganjem na mirovni misiji. Del usposabljanja se izvaja v Centru za usposabljanje nemških oboroženih sil v Hamelburgu. Tam se udeleženci usposabljujejo v orientaciji ter komunikaciji na terenu, prvi pomoči, nevarnosti min ter o ravnanju v tveganih situacijah. Moduli se izvajajo večkrat na leto in tematika predavanj je različna (ZIF).

6. 2. 1 Primer temeljnega in strokovnega ZIF usposabljanja

V Prilogi Č je primer programa osnovnega tečaja temeljnega usposabljanja. Iz njega je razvidno, da program traja 13 oziroma 12 dni, če odštejemo prvi dan, ki je namenjen predstavitvi udeležencev in medsebojnemu spoznavanju. Skozi usposabljanje se udeleženci seznanijo z razvojem mirovni misij, ki jim je predstavljen preko predavanj in ogleda video

posnetka mirovnih delavcev. Nadalje dobijo informacije o kulturnem okolju, s katerim se bodo na mirovnih misijah srečali. Poudarek je na konfliktnih razmerah in na enakosti spolov, kulturi in identiteti ter kulturnih problemih v okoljih mirovnih operacij. Druge teme so še: EU in mirovne operacije, krepitev pravne države in človekove pravice, opazovanje volitev, predstavitev nalog opazovalcev volitev ter struktura misij za opazovanje volitev. Ker se civilni strokovnjaki pri svojem delu srečujejo tudi z oboroženimi silami različnih držav, se na osnovnem tečaju seznanijo z osnovami civilno-vojaškega sodelovanja. Pri programu ZIF-a sem opazila razliko v primerjavi s programom ASPR-ja. ZIF aktivno sodeluje z nemškimi oboroženimi silami in policijsko akademijo tako, da v programe usposabljanja poleg teoretičnega dela, vključuje tudi terensko usposabljanje v Centru za usposabljanje nemških oboroženih sil v Hamelburgu. Iz priloge Č je razvidno, da praktičnemu usposabljanju namenijo tudi do 3 dni od trinajstih. Praktični del je namenjen seznanitvi s terenskimi vozili in praktičnimi vajami o varnosti v cestnem prometu, orientaciji na terenu (zemljevid in kompas) ter ozaveščanju o nevarnosti min. Del izobraževanja namenijo tudi prvi pomoči in seminarjem o stresu na delovnem mestu.

Poleg temeljnega usposabljanja, ZIF redno izvaja vse strokovne programe za opazovalce volitev, ki sodelujejo na misijah krajši ali daljši čas. Ti tečaji so namenjeni zagotovitvi strokovno usposobljenih opazovalcev, ki jih bosta EU in OVSE po končanem usposabljanju lahko napotili na misije za opazovanje volitev. Metodologija teh tečajev vključuje študije primerov, simulacije in vaje. Metodologija spodbuja ustvarjanje novega znanja in spretnosti skozi interakcijo med udeleženci, ki prihajajo iz različnih kulturnih okolij in imajo različne izkušnje. Usposabljanje za dolgoročno opazovanje volitev vključuje varnostni modul, katerega namen je ozaveščanje udeležencev o vprašanih varnosti in s temi vprašanji povezanih izzivov ter usposabljanje iz varne vožnje s terenskimi vozili (ZIF 2010a).

Primer strokovnega ZIF usposabljanja sta usposabljanji za opazovalce volitev, ki delajo v opazovalnih misijah. Tečaja za opazovalce volitev sta dva. Prvi je namenjen vsem, ki bodo kot opazovalci volitev delali daljše časovno obdobje. Na tem tečaju se udeleženci seznanijo z mednarodnimi standardi za opazovanje volitev ter standardi nadzora in pomoči pri volitvah v državah gostiteljicah. Udeležencem se predstavi študije primerov na temo obravnavanja pritožb in reševanja problemov ter kodeks dela in varnostni vidiki misij za opazovanje volitev. Iz Priloge B je razvidno, da tečaj traja šest dni in ima vključeno tudi varnostno usposabljanje (ZIF 2010b). Opazovalci, ki bodo na misijah krajši čas, morajo opraviti krajšo različico opisanega tečaja, le-ta traja le štiri dni in ne vsebuje varnostnega usposabljanja na

terenu. Kot je razvidno iz Priloge C, je program tega tečaja sestavljen iz osnovnih tem, kot je predstavitev volilnih dejavnosti OZN, OVSE in EU, standardov ocenjevanja volitev, kodeksa ravnanja, osnov varnosti na volitvah, poteka samih volitev ter študij primerov na različnih volitvah npr. v Armeniji leta 2003 in 2007 (ZIF 2010b).

6.3 Akademija Folke Bernadotte¹⁵

FBA je švedska vladna agencija, katera se trudi izboljšati kakovost in učinkovitost kriznega upravljanja. Poseben poudarek daje mirovnim operacijam. Glavna področja dejavnosti zajemajo:

- nacionalno in mednarodno sodelovanje,
- izobraževanja in usposabljanja,
- izvajanje raziskav in študij,
- zaposlovanje švedskih strokovnjakov v mirovnih misijah,
- podpora izgradnje mirovnega skozi reformo varnostnega sektorja, procesa DDR in izgradnje pravne države,
- financiranje programov iz lastnega sklada imenovanega Fredsmilijonen (FBA).

FBA ponuja temeljno in strokovna usposabljanja. Teme usposabljanj in izobraževanj so enake kot teme EGT tečajev. Izobražujejo civilne strokovnjake in policiste. Z razvojem multifunkcionalnih nalog je potrebno doseči sodelovanje med vsemi akterji: vojsko, policijo in civilnimi strokovnjaki. Na tečajih agencije FBA se prikaže celotno delo na misijah in s tem se spozna tudi druge akterje, ki delajo na mirovni misiji. Udeležencem so na voljo praktična in teoretična izobraževanja. V usposabljanja se trudijo vključiti vse možne scenarije, ki se lahko zgodijo pri delu na mirovni misiji. Prednost dajejo interaktivnemu učenju na podlagi izkušenj, študijam primerov in izvedbi vaj, ki slonijo na aktivnem sodelovanju udeležencev in na igranju vlog. Verjamejo v praktična usposabljanja, ki imajo videz realne situacije. Na ta način poskušajo udeležencem že pred odhodom na misije približati okolje, v katerem bodo delali, ter povečati sodelovanje pri nalogah med vsemi akterji na mirovni misiji (FBA 2010b).

¹⁵ Akademija je poimenovana po grofu z imenom Folke Bernadotte, ki je bil v času 2. svetovne vojne podpredsednik švedskega Rdečega križa in je v zadnjih mesecih vojne vodil akcijo, v kateri so rešili 30.000 zapornikov iz nemških koncentracijskih taborišč. Maja 1948 je bil imenovan za mediatorja OZN v Palestini, kjer mu je uspelo doseči dogovor o premirju v prvi izraelsko-arabski vojni. (FBA 2010a)

Iz kataloga tečajev za leto 2010 je razvidno, da ponujajo tečaje po standardih EGT, ki sem jih že predhodno opisala. Tako kot ZIF ima tudi FBA možnost praktičnega usposabljanja. V letu 2010 ponujajo kar 10 tečajev v okviru EGT tečajev in 5 lastnih tečajev za usposabljanje, ki so namenjeni ne le civilnim strokovnjakom, ampak tudi policistom. V letu 2011 bodo izvajali 13 usposabljanj (FBA 2010b).

6. 4 Center za evropsko prihodnost

Slovenski predstavnik članic EGT je Center za evropsko prihodnost. Delovanje CEP-a je osredotočeno na države kandidatke za članstvo v EU, na potencialne kandidatke in na države evropske sosedске politike, namenjen pa je prenosu znanja, izkušenj in nudenju praktičnih nasvetov tem državam (MZZ 2006). Je neodvisna in neprofitna ustanova, ki jo financira vlada Republike Slovenije, v prihodnje pa bo kandidirala tudi za sredstva, pridobljena s pomočjo mednarodnih in nacionalnih razpisov. Ustanova se je sprva imenovala Center za podporo približevanju EU, vendar ji je vlada, zaradi boljše prepoznavnosti in zaradi razširitve področja delovanja, spremenila ime v Center za evropsko prihodnost. Namen CEP-a je prispevati svoj delež v procesih širitve EU in evroatlantskega povezovanja. Dejavnosti CEP-a se dopolnjujejo z dejavnostmi drugih državnih institucij, zlasti z dejavnostmi Ministrstva za zunanje zadeve in Službe Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve (CEP 2010a).

6. 4. 1 Aktivnosti CEP-a v sodelovanju z EGT

Leta 2008 je CEP v sodelovanju z EGT in Ministrstvom za zunanje zadeve Republike Slovenije organiziral dvodnevno konferenco z naslovom »Krepitev zmogljivosti EU na področju usposabljanja: Prenašanje virov in izkušenj pri civilnem kriznem upravljanju«. Namen konference je bil preučiti potrebe Evropske unije na področju civilno-kriznega upravljanja in ustrezno nasloviti izzive prihodnjega sodelovanja. Udeleženci konference so preučili trenutno stanje na področju civilno-kriznega usposabljanja v Evropi na podlagi ciljev, ki jih je določila Evropska komisija¹⁶ (CEP 2010b).

Letos bo CEP izvajal tudi prvo usposabljanje osebja javnih uslužbencev za napotitev v mednarodne operacije in misije. Ministrstvo za zunanje zadeve, Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije so CEP-u podelili mandat, da na podlagi

¹⁶ Določeni cilji so: oblikovanje enotnih evropskih standardov usposabljanja, boljši prenos znanja in izkušenj, učinkovito sodelovanje z drugimi mednarodnimi organizacijami (npr. OZN, OVSE) in izboljšanje razmerja med številom osebja, ki uspešno zaključi usposabljanje in številom osebja, ki je na misije napoteno. (CEP 2010a)

postavljenih standardov EGT, pripravi in izvede temeljno usposabljanje za napotitve javnih uslužbencev v mednarodne civilne misije. Temeljno usposabljanje je intenzivno 14-dnevno usposabljanje, na katerem bodo udeleženci pridobili vsa po standardnih merilih EU predpisana znanja in veščine. Usposabljanje se bo izvajalo skupaj z MZZ-jem in drugimi državnimi službami oziroma organi v sestavi. Udeležence bodo usposabljali tuji predavatelji in trenerji z izkušnjami iz napotitev na mirovne misije. Predpisane vsebine in cilje učnih predmetov usposabljanja bodo udeleženci s pomočjo trenerjev osvojili skozi naslednje praktične metode dela: delavnice, igre vlog, simulacije in študije primerov. Udeleženci bodo med delom usposabljanja nameščeni v skupnih objektih za usposabljanje, kjer bodo veščine pridobivali na poligonih, hkrati pa bodo lahko preizkusili življenje v simuliranem okolju misije. Usposabljanje se bo v celoti izvajalo v angleškem jeziku (CEP 2010a).

Vsak udeleženec, ki bo uspešno zaključil usposabljanje, bo ob koncu usposabljanja prejel tudi poseben certifikat C3MC¹⁷, ki mu bo služil kot dokazilo o izpolnjevanju pogojev o usposabljanju pred napotitvijo. S certifikatom bo imel udeleženec usposabljanja izpolnjen pogoj glede usposabljanja za prijavo za napotitev in s tem tudi večjo možnost, da bo v izbirnem postopku tudi dejansko izbran za napotitev. Vendar v predstavitvi usposabljanja (2010a) piše, da »uspešen zaključek usposabljanja ne zagotavlja, da se udeleženec misije tudi udeleži, saj usposabljanje še ni del dejanske napotitve«. Vsi udeleženci so dolžni pred začetkom usposabljanja predelati gradivo, ki ga bodo dobili s strani CEP-a vsaj 14 dni pred začetkom usposabljanja. Poleg omenjenega pa morajo aktivno sodelovati na vseh aktivnostih. Število mest na usposabljanju je omejenih na 40 udeležencev in v primeru prevelikega števila prijavljenih so postavljena merila za izbor. Usposabljanje se bo izvajalo od 8. do 21. novembra 2010 (CEP 2010a).

V primerjavi z usposabljanji drugih EGT članic je to usposabljanje brezplačno, število mest pa je omejenih na 40. Kot sem omenila že prej, so mesta na usposabljanjih ZIF-a, ASPR-ja in FBA-ja omejena na do 25 udeležencev in plačljiva. Usposabljanje je namenjeno slovenskim javnim uslužbencem, medtem ko se na prej omenjena usposabljanja lahko prijavijo civilni strokovnjaki iz različnih držav.

¹⁷ Certified EU Civilian Crisis Management Course

7 ANALIZA USPOSABLJANJ

Predstavila sem celoten razvoj projekta EU Usposabljanja za civilne vidike kriznega upravljanja, in programe oziroma tečaje usposabljanj. Ugotovila sem, da EGT ponuja vsebinsko obsežna in raznolika usposabljanja, ki so zanimiva za udeležence, vendar pa se sprašujem, ali so usposabljanja ponujena s strani EGT samo zanimiva ali tudi uporabna v praksi. Iz zunanje ocene, ki sta jo naredili Meijerjeva in Matveevejeva (2006), je razvidno, da udeleženci v večini primerov ugotavljajo, da so usposabljanja zanimiva, vendar pa obstajajo različna mnenja o tem, ali so uporabna za delo na mirovni misijah. Kljub vsemu tudi tisti, ki sem jim zdijo tečaji le zanimivi, cenijo možnost spoznavanja ljudi s katerimi bodo mogoče v prihodnosti delali na mirovni misijah.

Na začetku so se učni načrti razvijali v smeri, kaj lahko institucije ponudijo, niso pa upoštevali potreb mirovni misij. Narejene ni bilo nobene ocene o tem, kaj so zahteve bodočih in trenutnih misij EU in kakšna znanja morajo imeti udeleženci misij. Sčasoma se je to izboljšalo in povečalo se je sodelovanje med vsemi akterji projekta. Bolj izkušene članice so pomagale novim članicam in v usposabljanja so začeli vključevati nove metode dela (študije primerov, praktična usposabljanja itn.) ter vsebine, ki so imele tudi uporabno vrednost za delo na misijah (Meijer in Matveeva 2006, 20-21).

Leta 2003, ko je bila izvedena prva ocenjevalna študija projekta EU in usposabljanj Evropske skupine za usposabljanje, je projekt zaključil prvi dve fazi ter začel s tretjo fazo. Testiranih je bilo 14 pilotnih tečajev in v celoti so delovali vsi učni predmeti strokovnih tečajev na temo človekovih pravic. Kljub temu, da je Legutke (Meijer in Matveeva 2006, 8) ocenila projekt kot uspešen pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev, krepitev sposobnosti EU za učinkovit odziv na mednarodne krize, je bilo še veliko področij, na katerih so bile potrebne spremembe. Strokovna usposabljanja, z izjemo omenjenega tečaja človekovih pravic, so imela preširoko zastavljene cilje ter učne načrte, spremeniti pa je bilo potrebno tudi samo izvedbo tečajev. Po mnenju udeležencev so vsebinsko preobsežni, tako da ni bilo časa za kakovostno izvedbo vseh vsebin. Vsebine, ki so jih obdelali, so bile, z izjemo redkih, preveč splošno zastavljene. Udeleženci, ki so imeli izkušnje iz misij, so si želeli vsebin, ki bi nadgradile njihovo znanje in ne splošnih vsebin, ki so bile zanimive za udeležence, ki so na mirovne misije odhajali prvič. Slednje je bilo posledica premalo prijavljenih kandidatov, katerih ni bilo smiselno selekcionirati, predvsem pa posledica nedefiniranih izbirnih postopkov. Kljub premajhnemu številu interesentov za usposabljanja, bi moral biti pri izbiri kandidatov večji poudarek na

poklicnih kvalifikacijah in na izkušnjah. Če na kratko povzamem predloge prve zunanje ocene, bi bilo treba glede na oceno prvih dveh faz projekta, v tretji fazi prilagoditi in racionalizirati razvite učne predmete usposabljanja in testirati nova dodatna usposabljanja, ter s tem prispevati k vzpostavitvi trajnostnega vseevropskega sistema usposabljanja, ki bo temeljil na skupnih standardih in bo povezan s postopki nabora in potrebami bodočih civilnih misij EU (Meijer in Matveeva 2006, 8).

Konec leta 2004 je Annike Hansen, na pobudo EGT, v norveškem obrambnem raziskovalnem centru naredila drugo zunanjo oceno prvih treh faz projekta. Njeno poročilo je potrdilo ugotovitve Legutke. Projekt je ocenila kot zelo uspešen na področju zagotavljanja vsebinsko raznolikih usposabljanj za civilne strokovnjake. Hkrati je poudarila potrebo po povezavi usposabljanja in zaposlovanja ter dodala, da je ključnega pomena pri tem dobra komunikacija med Evropsko komisijo, ki je projekt ustanovila ter ga financira, in sekretariatom Sveta, ki misije načrtuje in izvaja. Na podlagi prve zunanje ocene je bilo nadgrajeno temeljno usposabljanje in Hansen (Meijer in Matveeva 2006, 8) pravi, da ima to usposabljanje samo še eno pomanjkljivost: in sicer premalo učnih predmetov na temo perspektiv in politik EU. Tudi strokovni tečajji, še posebej tečajji o pravni državi, o človekovih pravicah ter o demokratizaciji in dobrem upravljanju, so bili ocenjeni kot uspešni, ampak bi se jih dalo še izboljšati s tem, da bi se posvečalo več pozornosti interaktivnim metodam poučevanja in naravnostjo na praktično uporabna znanja in veščine.

Pri razvoju učnih predmetov se je sprva zastavljalo vprašanje: ali in zakaj so pomembna temeljna usposabljanja in ali jih obdržati kot pogoj za udeležbo na strokovnih usposabljanjih. Civilni strokovnjaki, ki pridejo na usposabljanje, bi morali temeljna, osnovna znanja že imeti, drugače naj ne bi bili nominirani za odhod na mirovno misijo. Hkrati se zdita dva tedna veliko premalo za usvojitev vsega splošnega znanja, ki je potrebno za delo na mirovnih misijah. Po drugi strani pa je pomembno, da se več časa posveča izgradnji znanj, ki pripomorejo k večji varnosti udeležencev misij in ozaveščanju o tveganjih, ki jim bodo na misijah izpostavljeni. Vendar morajo v tem primeru temeljna usposabljanja, poleg akademskega izobraževanja, vključevati tudi usposabljanje iz varnostnega modula, kot ga imenuje ZIF (2010b). Še vedno pa je problem, ker se temeljna usposabljanja od izvajalke do izvajalke med seboj precej razlikujejo, kljub skupnemu učnemu načrtu, saj so ena pretežno usmerjena v teorijo, druga pa vključujejo še praktičen del oziroma varnostni modul. Ta razlika je vidna v primerih usposabljanj ASPR in ZIF (Priloge A, B, C in Č). Hkrati sem mnenja, da so temeljna usposabljanja pomembna ne le zaradi varnostnega modula, ampak tudi zaradi teoretičnih

vsebin. Strokovnjaki, ki so že bili na mirovni misiji, lahko te vsebine izkoristijo za osvežitev svojega znanja, hkrati pa imajo priložnost, da svetujejo tistim, ki grejo na misije prvič.

Medtem ko je temeljno usposabljanje v veliki meri usmerjeno v krizno upravljanje, tega ne moremo reči za nekatera strokovna usposabljanja. Cilj temeljnega usposabljanja je dokaj jasen, tj. pripraviti civilne strokovnjake za hitro napotitev na krizna območja v okviru EU/EVOP misij ali drugih pomembnih nalog. Vendar pa je manjša konceptualna jasnost v zvezi s strokovnimi usposabljanji. Strokovna usposabljanja so bila oblikovana na podlagi štirih področij civilnega kriznega upravljanja, definiranih na vrhu v Santa Mariji de Feiri leta 2000. Vendar pa meje med njimi niso tako jasno določene kot meje med omenjenimi področji, saj se vsebine nekaterih učnih predmetov prekrivajo. Npr. tečaj o javni upravi ima veliko skupnega s tečajem o demokratizaciji in dobrem upravljanju, pa tudi s tečajem o človekovih pravicah. Hkrati so vsebine učnih predmetov za nekatere udeležence preobsežne, medtem ko se drugim zdi, da je vsebin premalo. Meijerjeva in Matveevejeva (2006, 24) pišeta, da je neuskklajena tudi ponudba in povpraševanje, saj imajo vsi strokovni tečaji možnost prijav od 18 do 25 udeležencev, ampak v misijah ne rabijo npr. toliko strokovnjakov za odnose z javnostmi, kot rabijo strokovnjakov s področja pravosodja in javne uprave. Tu bi dodala, da se to spreminja, saj ne izvajajo vseh tečajev vsako leto, ampak jih prilagajajo potrebam misij, kar je razvidno iz urnikov usposabljanj EGT (EGT 2010c). Za konec naj še dodam, da se povpraševanje po EGT strokovnih usposabljanjih iz leta v leto povečuje. V prvi fazi projekta EU je bilo prijavljenih kandidatov premalo, medtem ko je bilo leta 2006 že 2- do 3-krat več prijav kot razpisanih mest (Meijer in Matveeva 2006, 25-30). Tudi to dejstvo daje usposabljanjem, ki so organizirana znotraj EGT, določeno vrednost.

8 ZAKLJUČEK

Ves čas pisanja diplomskega dela sem poskušala najti odgovora na svoji dve raziskovalni vprašanji, ki sem si ju zastavila na začetku. Najprej me je zanimalo ali EGT nudi dovolj vsebinsko raznolikih in zanimivih programov in ali so ti hkrati tudi motivacijski. Na podlagi opisov programov in urnika usposabljanj za leto 2010, sem ugotovila, da EGT ponuja vsebinsko obsežne in raznolike programe, ki so hkrati zanimivi tudi za strokovnjake. To potrjuje tudi iz leta v leto naraščajoče se število kandidatov, ki se na razpisane tečaje prijavljajo. Poleg števila prijav potrjuje zanimivost usposabljanj še število izvajanih tečajev,

saj se ponudba vedno bolj prilagaja povpraševanju. Letos imajo strokovnjaki na izbiro 41 tečajev, ki jih izvaja 6 različnih institucij in organizacij v 6. različnih državah članicah EGT, kar je precej obsežen izbor. Če k temu prištejemo še usposabljanja, ki jih na urniku EGT ni, vendar ustrezajo standardom EU, je izbor še večji. Tudi slovenski javni uslužbenci imajo letos možnost izobraževanja na temeljnem usposabljanju, ki ga organizira CEP.

Kot sem že poudarila, pisne in ustne ocene udeležencev usposabljanj že od začetka izvajanj projekta EU potrjujejo zadovoljstvo z obsežno izbiro vsebin, ki so hkrati zanimive. Vendar so tudi strokovnjaki, ki se jim zdi vsebina premalo specifična ter preobsežna, zato tudi ne preveč zanimiva. Vendar tudi slednji niso razočarani nad izvedbo, saj ta temelji na različnih metodah dela in tako dobijo možnost izmenjave izkušenj, pridobljenih na mirovni misijah. Udeleženci vidijo v tečajih tudi možnost spoznavanja ljudi, s katerimi bodo mogoče v bližnji ali daljni prihodnosti delali na kriznih območjih in to možnost cenijo.

Strokovnjaki potrjujejo zanimivost usposabljanj, iz primerov usposabljanj lahko sklepamo na raznoliko in zanimivo vsebino, ampak ali so tečaji motivacijski? Naraščajoče se število udeležencev je vsekakor znak, da usposabljanja so motivacijska. Eden od motivacijskih dejavnikov je zagotovo varnostni modul, ki ga nekatere institucije kot je ZIF izvajajo. Strokovnjaki delajo v simuliranem okolju misije in se usposabljujejo iz praktičnih veščin, ki jih bodo na mirovni misijah potrebovali. Tako lahko sklenem, da so usposabljanja EGT motivacijska, zanimiva in ponujajo obsežen nabor tečajev.

Poleg omenjenih EGT usposabljanj izvajalke razvijajo tudi svoje projekte, v okviru katerih izvajajo tečaje. Slednji ustrezajo mednarodnim standardom in so primerljivi s tečaji EGT. Tak primer usposabljanja je usposabljanje za opazovalce volitev. ZIF organizira dva tečaja, krajšega in daljšega. Oba ponujata veliko zanimivih vsebin in sta dokaj obsežna. Sprašujem pa se, ali so ta usposabljanja tudi uporabna pozneje v praksi. Kot sem ugotavljala v analizi, se vsi udeleženci strinjajo z zanimivostjo usposabljanj, vendar obstajajo različna mnenja o uporabnosti tečajev za delo na mirovni misijah. Na začetku so se učni načrti razvijali v smeri, kaj lahko institucije ponudijo, niso pa dovolj upoštevali potreb mirovni misij. Sčasoma se je stanje izboljšalo in začeli so vključevati nove metode dela (študije primerov, praktična usposabljanja itn.) ter vsebine, ki so imele tudi uporabno vrednost za delo na misijah. Učni načrti se iz leta v leto prilagajajo potrebam mirovni misij in temeljna usposabljanja ponujajo osnovna znanja za vse, ki odhajajo na misije prvič. Strokovna usposabljanja služijo nadgrajevanju znanja na podlagi študij primerov in na izmenjavi

izkušenj udeležencev. Menim, da ima vsako od teh usposabljanj uporabno vrednost, saj udeležencem vsaj malo približa varnostne razmere na kriznem območju na katerem bodo delali in jim omogoči, da spoznajo ljudi s katerimi bodo na misiji sodelovali.

Po vsem povedanem lahko sklenem, da so usposabljanja civilnih strokovnjakov pomembna za njihovo poznejše uspešno delo na mirovni misijah. Usposabljanja bo treba sicer še nadgraditi in vsebine prilagoditi potrebam mirovni misij, vendar pa je vsekakor pomembno, da se pri tem upoštevajo tudi izkušnje in znanja civilni strokovnjakov, ki se usposabljanj udeležujejo, ter poznejša uporabnost pridobljenih znanj v praksi.

9 LITERATURA

1. ASPR. Dostopno prek: <http://www.aspr.ac.at/aspr/> (17. avgust 2010).
2. ASPR 2010a. *Brochure ASPR*. Dostopno prek: http://www.aspr.ac.at/broschuere_en.pdf (17. avgust 2010).
3. --- 2010b. *International Civilian Peace-keeping and Peace-building Training Program (IPT)*. Dostopno prek: <http://www.aspr.ac.at/ipt.htm> (17. avgust 2010).
4. CEP. 2010a. *Uresničevanje strategije sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah: Usposabljanje osebja javnih uslužbencev za napotitev v mednarodne operacije in misije*. Dostopno prek: http://www.cep.si/index.php?option=com_content&view=article&id=143%3Acore-cou-rse-for-civil-servants-of-the-republic-of-slovenia-for-secondments-in-the-international-civilian-crisis-missions&catid=52%3Aannouncements&Itemid=77&lang=en (17. avgust 2010).
5. --- 2010b. *Poročilo s konference*. Dostopno prek: <http://arhiv.cep.si/view.php?id=339> (17. avgust 2010).
6. --- 2010c. *Core Course for Civil Servants of the Republic of Slovenia for Secondments in the International Civilian Crisis Missions*. Dostopno prek: http://www.cep.si/index.php?option=com_content&view=article&id=143%3Acore-cou-rse-for-civil-servants-of-the-republic-of-slovenia-for-secondments-in-the-international-civilian-crisis-missions&catid=52%3Aannouncements&Itemid=77&lang=en (17. avgust 2010)
7. Chivvis, Christopher S. 2010. *EU Civilian Crisis Management: The Record So Far*. Dostopno prek: http://www.rand.org/pubs/monographs/2010/RAND_MG945.pdf (17. avgust 2010).
8. Council of the European Union. 2000. *Santa Maria de Feira European Council 19 and 20 June 2000*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm (8. avgust 2010).
9. --- 2004. *Civilian Headline Goal 2008*. Dostopno prek: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st15/st15863.en04.pdf> (8. avgust 2010).

10. --- 2006. *Draft EU Training Policy in ESDP*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TrainingPolicy.pdf> (17. avgust 2010).
11. EGT. 2010a. *History of the EGT*. Dostopno prek: <http://www.europeangroupontraining.eu/index.php?id=10> (17 avgust 2010).
12. --- 2010b. *EGT members*. Dostopno prek: <http://www.europeangroupontraining.eu/index.php?id=12> (17. Avgust 2010).
13. Eriksson, Anneli. 2009. *Training for Civilian Crisis Management: A European common Approach to Basic and Specialised Training of Field Mission Personnel*. Sandöverken: Henrik Landerholm.
14. FBA. Dostopno prek: <http://www.folkebernadotteacademy.se/en/About-FBA/> (17. avgust 2010).
15. FBA. 2010a. *Count Bernadotte*. Dostopno prek: <http://www.folkebernadotteacademy.se/en/About-FBA/Count-Bernadotte/> (17. avgust 2010).
16. --- 2010b. *Core Catalog*. Dostopno prek: <http://www.folkebernadotteacademy.se/en/Training/> (17. avgust 2010).
17. IA. Dostopno prek: <http://www.international-alert.org/index.php> (28. avgust 2010)
18. Prezelj, Iztok. 2005. Skupna evropska varnostna in obrambna politika: dosežki, izzivi in dileme v luči učinkovitega kriznega menedžmenta. V *Slovenija v EU: Zmožnosti in priložnosti*, ur. Miro Haček in Drago Zajc, 463-483. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Vegič, Vinko. 2009. Evropska varnostna in obrambna politika. V *Evropska unija od A do Ž*, ur. Sabina Kajnič in Damjan Lajh, 119-125. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
20. Lieb, Julia. 2010. *Consolidating civilian and military training for crisis management: Taking stock of EU initiatives*. Dostopno prek: <http://tepsa.be/Lieb%20Consolidating%20Civilian%20and%20Military%20Training%20for%20Crisis%20Management.pdf> (17. avgust 2010).
21. Lindborg, Cris. 2001. *European Approaches to Civilian Crisis management*. Dostopno prek: <http://www.basicint.org/pubs/Research/2002ccm.pdf> (8. avgust 2010).

22. Meijer, Guus in Anna Matveeva. 2006. *Training on Civilian Aspects of Crisis Management*. Dostopno prek: <http://www.humanconsultancy.com/CrisisManagementEvalWeb.pdf> (17. avgust 2010).
23. MZZ. 2006. *Danes svoja vrata odpira Center za evropsko prihodnost*. Dostopno prek: <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/141/11119/> (17. Avgust 2010).
24. Nowak, Agnieszka. 2006. *Civilian crisis management: the EU way*. Dostopno prek: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp090.pdf> (8. avgust 2010).
25. *Presidency Conclusions: Göteborg European Council 15 and 16 June 2001*. 2001. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/governance/impact/background/docs/goteborg_concl_en.pdf (8. avgust 2010).
26. *Smernice EU glede nasilja nad ženskami in boja proti vsem vrstam diskriminacije proti njim*. 2008. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16173.sl08.pdf> (25. avgust 2010).
27. Svet Evropske unije. 2006. *Civilni glavni cilj 2008: Civilno krizno upravljanje v okviru evropske varnostne in obrambne politike*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/14199_06/14199_06sl.pdf (17. avgust 2010).
28. ZIF. Dostopno prek: <http://www.zif-berlin.org/en/training.html> (17. avgust 2010).
29. ZIF. 2010a. *Course Overview 2010*. Dostopno prek: <http://www.zif-berlin.org/en/training/course-overview-2010.html> (17. avgust 2010).
30. --- 2010b. *Election Observation Training*. Dostopno prek: <http://www.zif-berlin.org/en/training/training-courses/election-observation-training.html> (17. avgust 2010).

10 PRILOGE

Priloga A: IPT tečaj na temo »Ženske v oboroženem konfliktu«

OUTLINE FOR THE IPT SC ON "WOMEN IN ARMED CONFLICT"
 Staatschlaining, 12 – 24 October 2008

1 st Week:	Sun, October 12	Mon, October 13	Tue, October 14	Wed, October 15	Thu, October 16	Fri, October 17	Sat, October 18
		<p>Module 1: Basic Concepts of Gender in Armed Conflict</p> <p>Simone Lindorfer</p>	<p>Module 2: Women in Armed Conflict affected through direct and structural violence</p> <p>Simone Lindorfer</p>	<p>Module 3: Protection - Legal Framework and International Standards</p>	<p>Module 4: Gender-sensitive Conflict Analysis & Gender Mainstreaming in Project Management</p> <p>Cordula Reimann</p>	<p>Recruitment for Field Missions</p>	<p>DAY OFF</p>
9-10.30 a.m.		<p>Basic Concepts of Gender</p> <p>Simone Lindorfer</p>	<p>Women Combatants & Women Displaced – Refugees, IDPs and urban Displacement</p>	<p>UN SC Resolution 1325 and other major international documents – Implementation and Reactions (including National Action Plans)</p> <p>Elisabeth Riederer</p>	<p>Gender-sensitive Conflict Analysis</p> <p>Cordula Reimann</p>	<p>Recruitment Possibilities for IPT A Lunit</p> <p>Michael Lidauer</p>	
11-12.30 a.m.		<p>Introduction to Gender Concepts in Peace-keeping and Peace-building Activities</p>	<p>Women as Victims of Trafficking and sexual Exploitation</p>	<p>Monitoring of Human Rights Violations against Women</p> <p>Gudrun Kroner</p>	<p>Continued</p>	<p>The Work of UNV</p> <p>Tadiwa Muradzikwa</p>	
3-4.30 p.m.		<p>Module 2: Specifics of the Impact of Armed Conflict on Women (including domestic violence)</p>	<p>The Impact of Armed Conflict on Women's Health & the Link between HIV/AIDS and Conflict</p>	<p>Gender Mainstreaming in International Organisations (UN, OSCE, EU, NGOs)</p> <p>Linda Kartawich</p>	<p>Gender-specific Dimensions to Conflict Transformation</p>	<p>14.00 – TBD</p> <p>UNV interviews (optional)</p>	
5-6.30 p.m.	<p>Introduction to Centre, Programme, Participants</p> <p>Welcome Dinner</p>	<p>Continued</p>	<p>Children born of Rape and sexual Exploitation</p>	<p>Codes of Conduct & Gender Awareness Training in Peace-keeping Missions</p> <p>Natalie Bergmann</p>	<p>Best Practices and Lessons Learnt of Gender-sensitive Project Management</p>		

2 nd week:	Sunday, 19 October	Monday, 20 October	Tuesday, 21 October	Wed, October 22	Thu, October 23
	Module 5: Gender-sensitive Approaches and their Implementation in Peace Missions - The peace-building cycle, humanitarian action, and post-conflict reconstruction				
	Participation of Women in Peace Processes		Post-Conflict Reconstruction		
9-10.30 a.m.	Women's Peace Work: Grass Roots Organising & Activism across Borders Visaka Dharmadasa	Gender Dimensions in DDR Processes Visaka Dharmadasa	Gender and GBV in humanitarian Action in conflict and post-conflict situations Lesley Abdela	Empowering Women in Politics (including Electoral Processes) Lesley Abdela	Developing Action Plans for Use in the Field Lesley Abdela
11-12.30 p.m.	Continued	Continued	Continued	Continued	Continued
3-4.30 p.m.	Case Study on Sri Lanka Visaka Dharmadasa	Security Sector Reform and Transitional Justice Instruments as Chance for Women Julia Sebutinde	Women using Media as a Tool for Peace Lesley Abdela	Case Study on DDR in Aceh Lesley Abdela	Bringing it all together: Taking Women in Armed Conflict into Account Lesley Abdela
5-6.30 p.m.	Continued	Making Violence against Women accountable – the Need for Reconciliation Julia Sebutinde	Continued	Continued	Course Evaluation Ursula Gamauf
7.00 p.m.	Social Event: Dinner at Wine Tavern				Closing Ceremony & Farewell Dinner

Priloga B: Daljši tečaj za opazovalce volitev

LONG-TERM ELECTION OBSERVATION COURSE

DAY1: Sunday	
	<i>Arrival at the Europäische Akademie Grunewald</i>
20.00	<i>Informal Welcome Dinner</i>
DAY2: Monday	
09.00 - 09.45	Official Opening of the Course Introduction of ZIF?
09.45 - 10.45	Introduction of Course Participants
	<i>Coffee Break</i>
11.00 - 13.00	International Standards for Elections Universal and regional instruments / Use of standards in the assessment of electoral processes
	<i>Lunch</i>
14.00 - 16.00	OSCE/ODIHR and EU Types of Electoral Support & Future Developments and Challenges Observation, Supervision, Electoral Assistance, Aims and Objectives of EOMs Principles of Participation, Fact Finding Mission, Mission Set-up and EO Mission Environment
	<i>Coffee Break</i>
16.15 - 17.30	Working in an International Mission EOM Structure, Implementing Agents, Relations with other Observer Groups
	<i>Coffe Break</i>
17.45 - 18.30	The Human Factor Relationships externally and internally
19.00	<i>Dinner</i>

DAY 3: Tuesday

08.45 - 09.00	Recapitulation of previous Day
09.00 - 11.30	Collecting Information and Reporting How to Collect, Verify and Write a Report
	<i>Coffee Break</i>
11.45 - 13.00	Creating LTO Teams and Deployment Plans Case Studies and Working Groups
	<i>Lunch</i>
14.00 - 16.30	Electronic Voting
	<i>Coffee Break</i>
16.45 - 18.00	Reality of a Mission Experiences as LTO with the EU
19.00	<i>Dinner</i>

DAY 4: Wednesday

08.45 - 09.00	Recapitulation of previous Day
09.00 - 10.30	Preparing for the Arrival of your STOs Case Studies and Group Work
	<i>Coffee Break</i>
10.45 - 12.45	Managing your STOs Case Studies, How to deal with Complaints, Problem Resolution
	<i>Lunch</i>
14.00 - 15.00	Code of Conduct (except Security) How to deal with the Media, Gifts, Impartiality, Evaluations
15.00 - 16.00	Security Aspects of EOMs I Security and Safety, UNDSS, MAIP, MOSS & MORSS
	<i>Coffee Break</i>
16.15 - 17.15	Security Aspects of EOMs II Equipment, Hostage Taking, Crowds, Incident Reporting
17.15 - 18.00	Code of Conduct Security relevant Aspects
19.00	<i>Dinner</i>

DAY 5: Thursday

08.00	<i>Departure to Off-Road Training Facility Teltow-Fläming</i>
09.00 - 13.00	Use of 4 Wheel Drive Vehicles Road Safety Measures & Use of 4x4 Vehicles
	<i>Lunch</i>
14.00 - 17.00	Security Aspects in Practice Mission Preparedness, Checkpoints & Carjacking etc.

18.00	<i>Return by bus to the Europäische Akademie Grunewald</i>
20.00	<i>Dinner</i>
DAY 6: Friday	
10.00 - 12.00	Recruitment Procedures for LTO Assignments and other open Questions
	<i>Lunch</i>
13.00 - 13.30	Debriefing
14.00	<i>Departure</i>

Priloga C: Krajši tečaj za opazovalce volitev

Short-Term Election Observation Course

DAY 1: Thursday	
20.00	<i>Arrival in Berlin, informal Dinner</i>
DAY 2: Friday	
09.00 - 10.15	Course Opening Introduction of Participants
10.15 - 11.00	Introduction to Election Observation Electoral Activities of the OSCE, the EU and the UN
	<i>Coffee Break</i>
11.15 - 12.15	International Standards for Elections Universal and regional instruments
12.15 - 13.00	International Standards for Elections The use of standards in the assessment of an election process
	<i>Lunch</i>
14.30.-15.30	The Polling Station - I Case Study Armenia 2003 & 2007
15.30 - 16.30	The Polling Station - II Main Actors and their Tasks, Materials and Set-up
	<i>Coffee Break</i>
16.45 - 17.45	How to observe Code of Conduct
	<i>Daily Wrap-up</i>
19.00	<i>Official Dinner</i>

DAY 3: Saturday

09.00 - 9.45	Your Working Schedule as an STO From Arrival in-Country to Debriefing and Departure
09.45 - 11.00	STO Reporting EOM Methodology, Best Practices, Observing in a Two-Person Team (practical exercise)
	<i>Coffee Break</i>
11.15 - 12.15	Electronic Voting
	<i>Lunch</i>
13.15 - 15.00	Election Day - I Scenarios in a Polling Station during Polling (practical exercise)
15.00 - 16.45	Election Day - II Scenarios in a Polling Station during Counting (practical exercise)
	<i>Coffee Break</i>
17.00 - 18.00	The OSCE/ODIHR Mandate and Activities in the Field of Democratisation and Human Rights
18.00 - 19.00	Reality of a Mission Experiences from various OSCE Election Missions
	<i>Daily Wrap-up</i>
	<i>Free Evening in Berlin</i>

DAY 4: Sunday

09.00 - 10.30	Security in Election Observation Missions - I Personal Security Aspects
	<i>Coffee Break</i>
10.45 - 13.00	Security in Election Observation Missions - II Evacuation Plans & Mission Security
	<i>Lunch</i>
14.00 - 15.30	How to become an Election Observer? Selection Criteria, Administrative Procedures
15.30 - 16.00	Debriefing and Certificates
	<i>Departure</i>

Priloga Č: Temeljno usposabljanje

Core Course Peace Operations

<i>DAY 1: Sunday</i>	
18.30 - 20.30	Official Opening of the Course, Welcome & Introduction of ZIF and Participants
20.30	<i>Welcome Dinner</i>
<i>DAY 2: Monday</i>	
09.00 - 10.00	Development of Peace Operations
	<i>Coffee Break</i>
10.15 - 11.30	Basic Issues of Post Conflict and Peacebuilding
11.30 - 13.00	The Peacekeepers - Video
	<i>Lunch</i>
14.00 - 15.00	Cross-Cultural Awareness - I Culture & Identity
	<i>Coffee Break</i>
15.00 - 16.30	Cross-Cultural Awareness - II Conflict Situations and Gender Mainstreaming
	<i>Coffee Break</i>
16.45 - 18.30	Cross-Cultural Awareness - III Cultural Problems in Peacekeeping Environments
	Daily Debriefing
19.00	<i>Dinner</i>

DAY 3: Tuesday

09.00 - 10.30	The European Union and Peace Operations EU Crisis Management: Tools and Procedures
	<i>Coffee Break</i>
10.45 - 12.30	Developments in OSCE Presentation and Discussion
	<i>Lunch</i>
13.30 - 14.30	Rule of Law & Human Rights - I History and Development of international Law
14.30 - 15.30	Rule of Law & Human Rights - II International Norms and Standards of Human Rights
	<i>Coffee Break</i>
15.45 - 17.30	Rule of Law & Human Rights - III Human Rights Violations and Minority Rights and Protection
	<i>Daily Debriefing</i>
18.30	<i>Dinner</i>
19.30 - 21.30	Challenges of Mission Life Experiences from the Field

DAY 4: Wednesday

08.00	<i>Departure to Off-road Training Facility, Kallinchen</i>
08.45 - 12.30	Use of Four-Wheel-Drive Vehicles Road Safety Measures – Theory
	<i>Lunch</i>
13.30 - 16.30	Use of Four-Wheel-Drive Vehicles Road Safety Measures – Practical Exercises
17.00	<i>Return to Schmöckwitz</i>
17.30 - 19.00	Principles of CIMIC - Civil Military Co-operation
	<i>Daily Debriefing</i>
19.30	<i>Dinner</i>

DAY 5: Thursday

09.00 - 10.30	Election Observation Elections with the OSCE & EU, Tasks of Election Observers and Structure of EOMs
	<i>Coffee Break</i>
10.45 - 12.30	Reality of a Mission Experiences of an Election Observer
	<i>Lunch</i>

13.30 - 14.30	How to Become an Election Observer? Selection Criteria, Administrative Procedures & Code of Conduct
	<i>Coffee Break</i>
14.45 - 17.00	First Aid in the Field - I Preventive Medicine, Vaccinations
	<i>Coffee Break</i>
17.15 - 18.30	First Aid in the Field - II Personal Hygiene
	<i>Daily Debriefing</i>
19.00	<i>Dinner</i>
DAY 6: Friday	
09.00 - 10.30	Conflict Transformation Techniques and Strategies – I Negotiation
	<i>Coffee Break</i>
10.45 - 12.30	Conflict Transformation Techniques and Strategies – II Mediation
	<i>Lunch</i>
13.30 - 15.00	Conflict Transformation Techniques and Strategies – III Communication and Dialogue
	<i>Coffee Break</i>
15.15 - 16.15	Conflict Transformation Techniques and Strategies – VI Confidence Building
	<i>Coffee Break</i>
16.30 - 18.30	Working with Interpreters Bridging the Gap between HQ and Field
	<i>Daily Debriefing</i>
19.00	<i>Dinner</i>
DAY 7: Saturday	
09.00 - 10.00	Personal Security in the Field - I Awareness Behaviour - Basic Components
	<i>Coffee Break</i>
10.15 - 12.00	Personal Security in the Field - II Travel, Driving, Accommodation
	<i>Lunch</i>
13.30 - 15.00	Personal Security in the Field - III Equipment, Medical Rescue, Communication
	<i>Afternoon off</i>
19.00	<i>Dinner</i>

DAY 8: Sunday

09.00	Departure to the UN Training Center of the German Armed Forces in Hammelburg, Franconia
13.30 - 16.30	Stopover in Weimar – Guided Tour & Lunch
16.30	Departure from Weimar
Appr. 19.00	Arrival at the UN Training Center in Hammelburg
	Welcome & Check-in & Dinner

DAY 9: Monday

07.30 - 08.30	Welcome to the UN Training Center of the German Armed Forces
08.30 - 11.30	Orientation in the Field: Use of Maps and Compass
	Lunch
12.30 - 15.15	Mine Awareness
15.30 - 17.30	Safety in Urban Terrain
18.00	Dinner at the Officers Mess

DAY 10: Tuesday

07.30 - 11.30	Radio Communication and First Aid
	Lunch
12.30 - 17.00	Behaviour in Complex Risk Situations and Accidents
18.00	Dinner at the Officers Mess

DAY 11: Wednesday

07.30 - 16.00	Behaviour in Complex Risk Situations
16.00 - 17.00	Debriefing
17.00	Departure to Berlin
appr. 24.00	Arrival at the Akademie Berlin Schmöckwitz

DAY 12: Thursday

10.00 - 11.00	Debriefing Hammelburg
	Coffee Break
11.15 - 13.00	Stress Management - I Types and Sources of Stress in Field Assignments
	Lunch
14.30 - 15.30	Stress Management - II Burn-Out and Mission Creep: Challenges of Working in Post Conflict Scenarios
	Coffee Break
15.45 - 16.45	Stress Management - III Preventive Measures of Stress Relief Techniques

17.00 - 19.00	Stress Management - IV Trauma Work
20.00	<i>Farewell Dinner</i>
DAY 13: Friday	
09.00 - 10.30	Jobs in Peace Operations – Trends, Procedures and Modalities OSCE, UN and EU Missions
	<i>Coffee Break</i>
10.45 - 12.15	Successful Applications
	<i>Lunch</i>
13.15 - 14.45	Closing Session, Debriefing and Handover of Certificates
15.00	<i>Departure</i>